

شووشی سهلیمان دیوانا

فەوژارتن و بەرهه‌فکرن
د. فاخر حەسەن گولی

دیوانا

سهلمان شووشی

سهلمان رهشو عه‌ره‌ب شووشی - زیبیری

۱۹۳۸ - ۱۹۹۸

قهوژارتن و به‌ره‌ه‌فکرن

د. فاخر حه‌سه‌ن گولی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

دیوانا
سەئمان شووشی

په‌رتووک

د. فاخر حەسەن گوئی

ڤه‌وژارتن و به‌رهه‌ڤکرن

ئیک/ ۲۰۲۲

چاپ

دیار عبدالله
جەگەرخوین جەمیل
وارهیل عبداللهباقی

دیزاین
بەرگ

978-9922-9168-5-9

ISBN

D- / ۲۶۵۷ / ۲۱

ژمارا سپاردن

© مافی چاپی یی پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

سهلمان شووشی

پیشهکی

ب بهیستنا نافی (شووش) هزروربیرین مرۆقی دچیته زانین و زانستع، دیرۆکی، تهکیایع، هۆنهری، کهلهی و... هتد. (سهلمان شووشی) ژ ئەقی گوندی رابوویه و ب ههلبهست فهاندنی ناقدار بوویه و جهی خوه دناف تورهقانی بههدینان و دهقهردا کریه. د ئەقی پیشهکییدا ههول هاتیهدان ژیانامهیا ههلبهستقانی ژلایع جفاکی، نیشتیمانی - سیاسی و ههروهسا ئاماژه ب گرنگترین خالین گریدای ب ئەقی دیوانی بهیتهکرن.

ههلبهستقان ژلایع جفاکیه:

(سهلمان رهشۆ عهرهب) ناقدار ب (سهلمان شووشی) ل ساللا (۱۹۳۸) ئی ل گوندی (شووش) سه ب دهقهرا (ژیباریان) فه هاتیه ل سه ر دونیایع، لی ههژی گۆتئییه کو ناقبری د بنیادا سه ب هۆزا (ههرکیان) فهیه، سهبارت ئەقی چهندی دبیزیت:

هۆزانقانم ئەز شووشی مه
ژ بنیاتی ئەز ههرکی مه
ئەز ههژاری مللهتی مه
چاقه نیڕی وئ خاکی مه

ههلبهستقان سهبارت ژدایکبوونا خوه دبیزیت: "ئەز ل جیهانهکا تاری هاتیمه جیهانهکا تاریرت؟! ب تنع من سالهکی رۆناهی یا دیتی پشتی هنگی ههر دوو چاقین من کولبوون، دایکا من چاقین من تریکرن ژ بهقهمی چاقان و بهلگین تویتنی و دهرمانین کوردهواری، لی رۆژ ب رۆژ پتر کولبوون و هاتیه شاراندن ههتا کوره بووم، ئەفه ژی ژ ئەنجامی کیتر خهمی و بی خودانی

بوو، چونكه ئەز ژ بنه‌ماله‌كا هه‌زار و به‌له‌نگاز بووم، ده‌مى ژيخ من بوويه دهه ساڵ، بابج من چوو بهر دلوقانيا خودئ و ئەز مامه بج كهس و سه‌ميان، ليرهدا يا پييتقى بوو ئەز بۆ خو كاره‌كى بكهم، پشتى من هزرا خو كرى ئەز رابووم من خو فيرى سترانيں دهه‌وتا و شه‌قه‌رپۆكين ساقار قوتانج و دستار هي‌رانج و دورينا گه‌نما و ئاخه‌بانا و سترانيں بي‌رى و شقانا كر و... هتد. پشتى ئەز باش فيرى ئەقان سترانان بوويم گه‌له‌ك جاران د كوچك و ديوانان دا سترانان بيژم". (سه‌لمان شووشى) هه‌تا مالئاقايى خيزان پي‌ك نه‌هينابوو. هه‌ژى گوتنيه‌ ناڤهاتى ل سا‌لا (١٩٩٨)ئ مالئاقايى كر و ل گورستانا گوندئ شووش هاته بن ئاخكرن.

هه‌لبه‌ستان و قه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان:

پشتى كو(سه‌لمان شووشى) چوويه ده‌ف مه‌لايى مزگه‌فتا شووشى ده‌ست ب خواندنا قورئانا پيرۆز و په‌رتووكين ئايىنى كر و مفايه‌كى باش وهرگرت. گه‌له‌ك جاران مه‌لايى هۆزانيں ئەحمه‌دئ خانى و مه‌لايى جزيرى و خافزئ شيرازى د خواندن و ژبه‌ر دكرن. خواندنا هه‌لبه‌ستان ئەو هه‌ژاند و گه‌له‌ك پيخ داخبار بوو. پشتى رۆژ ب رۆژ هه‌زا هه‌لبه‌ستان ل ده‌ف په‌يدا بووى ل سا‌لا (١٩٦١)ئ ده‌ست ب قه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان كر، هه‌ر هه‌لبه‌سته‌كا قه‌هاندبا دا ل سه‌ر كاسيته‌كى تۆمار كه‌ت و يان هنده‌ك كه‌سا بۆ دنقيساندن.

هه‌لبه‌ستان و به‌ره‌مى چاپكرى:

هه‌لبه‌ستان كه‌سه‌كى ني‌زيكى هه‌لبه‌ستان و نقيسه‌ر (ئه‌نوه‌ر شه‌عبان ئاكره‌يى) بوو، له‌ورا ناڤبرى پشتى مرنا هه‌لبه‌ستقانى ده‌ست ب كومكرنا هه‌لبه‌ستين ئەوى كر و به‌شه‌ك ژ خه‌لكى و پشكه‌كا ديتر ژ كاسي‌تين تۆماركرى وهرگرتن و ب زه‌حمه‌ته‌كا زي‌ده به‌ره‌مى خرڤه‌كرى ل

ساللا (٢٠١٣) ئى ل ژيئر ناڤونيشانى (دوژمن بزانه كوردم) چاپكر. مه ژى ژلايخ
 خوهقه ژبو ئامادهكرنا ديوانا شووشى چهندين ههلبهستين نهبهلاقهكرى ژ
 چهندين جهان ب تاييهتى بهشى ههري مهزن ل نك ماموستا (دكتور ههمزه
 شيخ تاهر شووشى) كۆمكرن و ل گهل ئهوان ههلبهستين د بهرههمى
 چاپكريدا كرنه ئيك و ناقى (ديوانا سهلمان شووشى) ليكر. راسته هندهك
 ههلبهست دووباره بوون لى جياوازيا پهيشان يان يا مالكان ههبوو، لهورا مه
 ههولدا ب شيوهيهكى زانستى ريكبيخين. ههر كهسى ب هويرى ئهقى ديوانى
 بخونيت جياوازيا پهيف و ههلبهستان دى بو ئهوى رۆهن و ئاشكرا بيت.

گرنگترين تيبينين ئهقى ديوانى:

- ئهف ديوانه وهك گهلهگ ديوانين ديترين ههلبهستان چهندين
 تيبينيان ب خوهقه دگريت و گرنگترينى ئهوان پيكهاتينه ژ:
- ئهف ديوانه ژ (٥٦) ههلبهستين جفاكى، نيشتيمانى - سياسى پيكهاتينه و
 لى ههژمارا ههلبهستين جفاكى زيدهترن.
  - ههلبهستقانى پتريا ههلبهستين خوه ل گوندئ (شووش - دهقرا زيباريان)
 قههاندينه. ئهقه ژى بو ئهوى چهندي دزقريت كو پرانيا ژيى خوه ل ويئى
 دهريازكريه.
  - چهندين جاران ناسناقى (شووشى) ژلايخ ههلبهستقانيقه هاتيه دووباره كرن
 و گهلهك جاران پهيشا (كوره) چونكه بي نابينا بوو ب كار هينايه بو
 نمونه:

شووشى ههر كۆري بي چاقه

هندي بيژيت يى بي ناقه

گەر نەزانن چ مرۆفە

پەیقیت وی مسك و گولاقە

- چونکە تەقایا ھەلبەستین دیوانی (رۆژ و ھەیف و ساڵ) یان ژى ب تنى ساڵا
قەھاندنى ھاتىە نقيسين، لەوړا ب ئەقى شىوھى ھاتىە رېكخستن. لى ھەژى
گۆتنييه كو ھندەك ھەلبەستين ئەقى ديوانى بى ميژوو و جھى نقيسينيه،
لەوړا مە ھەولدايە جھى ئەوان ل دويماهيا ديوانى بكەين، داکو تیکەلى
ھەلبەستين ديتر نەبن و ل پەراويزا ھەر ئيك ژ ئەوان، ھەقۆکا (ميژوويا
قەھاندنا ئەقى ھەلبەستى نەھاتىە نقيسين) بكارھينايە. ئەو ھەلبەست
پيکھاتينه ژ: "کچا بى دل بو ددەنە شوى"، "گازندا ھۆزانقانى"، "بلا"،
"تەشى ريس، وارى مە"، "گەلى كوردا"، "كوردستانا مە"، "نەورۆز"، "پارتيا
كوردى"، "گفتوگوي شىخ و سەگ"، "بۆ شەھيدا"، "کيژى زەرى"، "بالدار
و چيچك"، "شرينيا وەلاتى كورد"، "من تو دقيى و دوژمن بزانه كوردم".

- ئەف ديوانە مينا گەلەك ديوانين ديتر، ھندەك ھەلبەست دوو يان سى
جاران ھاتينه قەھاندن، ھەر ب ئەقى مەبەستى مە ھەولدا دانەيەكى ژ ئەوان
وہك ھەلبەستا بنەرەتى ل قەلەم بەدين و ل گەل دانەيىن ديتر بەراورد
بکەين و جياوازيين ئەوان ل پەراويزان بنقيسين، داکو ب ئەقى چەندى پتر
ببيتە جھى مفا وەرگرتنى.

- ب ھيچ رەنگەكى مە دەستكاريا رينقيسا ھۆزانقانى نەكریە، ب تنى د
ئەوان پەيقاندا كو ب شاشيا رينقيسى دەينه ھژمارتن و كارتیكرنى ل
رېتم و واتايا ھۆزانى و چارچووقى گشتيى ئەوى ناكەت، راستقەكرن
ھاتينه ئەنجامدان، بۆ نمونە: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... ھتد.

- چار ھەلبەستين ئەقى ديوانى وەك ھەلبەستين ھەقپكى و گفتوگو ل ژير
ناقونيشانين "ھەقركيا كچ و كورا"، "سەلمان و ھاشم شووشى"، "دلى

بریندار بیژه" و "گفتوگویا شیخ و سهگ" هاتینه فههاندن. د دهستیكا
ههلبهستا ب نافی "ههفرکییا کچ و کورا" دبیزیت:

کور:

ئهه شهبالا پر نازدار
ئهز ژ تهرا دکهم پرسیار
ههتا کهنگی بکهه ههوار

بزانم چ ژ دهف تهیه

کچ:

چ پسیارا ژ من بکهه
چ ههقییا ژ من بکهه
چ گازندا ژ من بکهه

وهلام ژی ئامادهیه

- (سهلمان شووشی) د ههلبهستا دریژا خوهدا یا ب نافی (بهیتا گییا) ب دریژی
باسی هژمارهکا زیده یا گول و گیایی کوردستان کریه و نافی هندهک
ژ ئهوان هیناینه: گول (نیرگز، سیسن، بهیین، نهسرین ... هتد). گییا
(ههلز، ریئاس، سوریاز، کفارك، ریئاس... هتد). ل دهستیكا ههلبهستا
ناقبیری دبیزیت:

سلاقیت گهرم ل سهه شیر و مهردا
دا گوو بدهینه رهنگیت مه کوردا
وهرن دا بگهریین نافی دار و بهردا
ژ دلا دهریینن فان کول و دهردا

- ههلبهستان د ههلبهستا ب نافی (مال ئاهاها بابی مهزن بارزانی) سهبارت
وهغهراکرنا (مهلا مستهفا بارزانی) دهرینهکا وهسا ژ ئهفی بوویهری دکت

كو دياره گه له كۆ پى ئيشايى و چەندىن پەيقىن مينا: ئاگر بەردا سەر
مىلاكى، مشەختيا تە خەربىيە يە، مژ و تەما كرە تارى ... هتد. د چەند
مالكۆن ل خوارى ديار دكەت كو خومزى ئەو نە مرىا بلا ئەز شوينا ئەوى
مرىام.

بارزانى نەيى مەرى با
هەر بەرچاقىت دوژمنى با
بلا شووشى بەدەل وى با

مە هەوارە يىا بارزانى

ل داويا هەلبەستى دىژىت:

من سویند خارى ب كوردستانى
ئەو نە مەرن ل گوردستانى
شیر نە بربرىن ل بارزانى

گورى تە ب م ئەى بارزانى

– (سەلمان شووشى) د هەلبەستا ب ناقى (خواندىن) باسى مرۆقىن خواندەقان و
نەخواندەقان كرىه، ئامازە ب ئەوى چەندى دكەت كو مللەت ب خواندى
سەردكەفن و كەسانىن نەخوينن پەشىمانى دويقدا دەيت و ب كۆر ناهيت
و ب كورتى يى نەخوينيت دى مینیتە ژار و بەندەوار، د چەند مالكاندا ب
ئەقى شىوہى دىژىت:

ماكا مللەتە تا خواندەنە
هزار دەرزی نەگىسەنە
دارا بەنەى نە ئاسەنە

بژىت مرۆقىن خويندەوار

ل جەهەكى دىتر ژى دىژىت:

ئەو كەسى خويندن نەقیتن
ل قى جیهانی بکیر ناهیتن
بى خواندن رۆژ ناهەلیتن

دئ مینیت ژار و بەندەوار

- (سەلماس شووشی) د هەلبەستا ب ناغی "کینه ئەم" باس ل وئ چەندئ
دکەت کو هندی ئەم خودانین خوە شیخ و ئاغا بین چ جارا ئەم ناگەهینە
چ قوناغان دئ هەر مینینە بەلەنگاز و بندەست. د ئەقان مالکین ل خواری
ب ئەق شپوهی باسی شیخ و ئاغا دکت:

خودانین شیخ و ئاغا بین
دئ هەژار و دئ پساوا بین
ل مافی خوۆ دئ وەندابین

مەلەتی کورد پا کینه ئەم

- شەهید ل دەق هەلبەستقانی رامانا (جانفیدا، چەلەنگ، چرا، دلیر،
پەهلەوان... هتد) ددەت. لەورا سی هەلبەستین خوە ب ناغی شەهیدان
قەهانینە پیکهاتینە ژ: شەهید، شەهیدیت وەلاتی، بو شەهیدا. ل
دەستپیکا هەلبەستا "شەهیدیت وەلاتی" دبیژیت:

سلاقیت گەرم بو سەر شەهیدا

ئەو بەختەوهرن ناف وەلاتیدا

- ئەف دیوانە چەندین هەلبەستین ئەفینداریی ب خوە دگریت وەك: "قیان"،
"ژارۆ دئۆ"، "دبەرا من"، "جانا من"، "کچا بی دل بو ددەنه شوی" و... هتد.

ل داوییا ئەق پێشەکییدا سوپاسیا خودای خوە مەزن دکەین کو هیز و
شیان داینە مە ئەق دیوانی ب هەمی زەحمەتین خوەقە ریکبێخین، هەر وەسا
سوپاسیا بەریزان هەلبەستقان و نقیسەر (ئەنوەر شەعبان ئاکرەیی) و مامۆستا

(د. حەمزە شەیخ تاهەر شووشی) دکەین کو خەمسارێ د هاریکاریکرن و
پشتهفانییدا نهکرن، هیقیدارین ئەف بەرھەمە ببیتە جھێ مفا وەرگرتنا
گشت ئالیان.

د. فاخر حەسەن گولی

دھۆک ۲۰۲۱

هه‌و‌الن‌امه‌ی کتیب

شیرەت^(۱)

- ئەى برائى كورد تووى چەوانى
رئىا كوردىنى بـۆچى نزانى
(۲) چەوا هیتلهرى نازى بهرز كر
گلهیا نهكه بیژه ئەز مهردم^(۳)
پاشى نهبیژه برا ئەز كوردم
(۴) (بیسمارك)ى چەوا ئەلمان پزگار كر
نزانى چى یه نهتهوايهتى
بكه حزبایهتى تا مایهتى^(۵)
(۶) جهنگى وه لاتا (ناپليون)ى كر
مالمهتى كورد دقیتن ئازادى^(۷)
هیشتا نه دهمه بچینه یا دى^(۸)
(۱) بریانی چەوا تـروا ویرانكر

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتى (۱۱/۸/۱۹۶۶) ئ ل گوندئ (دووپرى - نههلی دهقەرا
زبیاریان) هاتیه قههاندن. ل جههكئ دیتر: برایع كورد.
(۲) ل جههكئ دیتر: بیسماركى چەوا جهرمهن پزگاركر.
(۳) ل جههكئ دیتر: نهكه پوره پور برا ئەز مهردم.
(۴) ل جههكئ دیتر: هتلهرى چەوا نازى بهرزكر.
(۵) ل جههكئ دیتر: ئیرۆ نهدهمه تو نهچه یا دى.
(۶) ل جههكئ دیتر: شهري ههمى جیا ناپليونى كر.
(۷) ل جههكئ دیتر: خهباتئ بكه ب دلئ گشتى.
(۸) ل جههكئ دیتر: كهس روى نهدهنه ییت تیگههشتى.

دیاره نزانى چیه کورددهوارى
 دهیکا ته رات بى و بابى ته ئارى
 خه لکى جهى ته ههمى پارچه کر^(۲)
 ترکا ببینه ژ قا زوزانا
 ته ئه رهب دیتن ژ قا سهیرانا
 ههمیا ئیبهک بى ژ مه کوردا کر^(۳)
 تو چاک گوھ بده مرۆقى زانا
 شبى فه رهنگا شبى یهونانا
 دا کس نه بیژیت کوردا چو نه کر^(۴)
 جهنگى ئه سپارتهى گهل ترواییا^(۵)

(۱) ل جههکى دیتر: بریانی کوسا تهرواد ویرانکر.

(۲) ئەف مالکا ل خوارى د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

دیاره نزانى جیه کورددهوارى
 دهیکا ته رات بى و بابى ته ئارى

خه لکى جهى ته ههمى پارچه کر

(۳) ئەف مالکا ل خوارى د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

ترکا ببینه ژ قا زوزانا
 ته ئه رهب دیتن ژ قا سهیرانا

ههمیا ئیبهک بى ژ مه کوردا کر

(۴) ئەف مالکا ل خوارى د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

تو چاک گوھ بده مرۆقى زانا
 شبى فه رهنگا شبى یهونانا

دا کس نه بیژیت کوردا چو نه کر

(۵) ل جههکى دیتر: شهري ئيسپارتهى و تهراودیا.

یولیزهك رابی ژناڤ یونانییا^(۱)
 تولا میلاسی^(۲) ل بریانی فهکر
 ئەگەر تە بقیەت هەبی کوردینی
 شەقی ل گەل رۆژ باشە نەروینی
 دا میری بیژن مە باومر ژ تە کر^(۳)
 دەمەکی زوی دا نوکەریت مە بین^(۴)
 ژ دل خەباتکر هەر ژئی فهنبین^(۵)
 ناڤی جاشاتی ژ خورا چیکر^(۶)
 ئەو کەسیت دبیژیت ئەم کورد چ ناکهین^(۷)
 چ^(۸) جارا ئەم کورد خۆ پرزگار ناکهین
 نی کەخەسرهوی میدیا ئاڤاگر^(۹)
 ئەو کەسە دبیژیت^(۱۰) ئەم کورد چ نینین

(۱) ل جەهەکی دیتەر: یولسوسهك رابوو ژ یهونانییا.

(۲) منلاس.

(۳) ئەف مالکا ل خورئ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

ئەگەر تە بقیەت هەبی کوردینی

شەقی ل گەل رۆژ باشە نەروینی

دا میری بیژن مە باومر ژ تە کر

(۴) ل جەهەکی دیتەر: کا تە کی دا جی خولامی تەبین.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: ئەوا گۆتەنە کونکلوتنی فهتبین.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: ئەوا ژئی ناڤهك ژ خودا چیکر.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: ئەگەر تو بیژی ئەم کورد چو ناکهین.

(۸) ل جەهەکی دیتەر: چو.

(۹) ل جەهەکی دیتەر: هە کەخەسرو بوو میدیا ئاڤاگر.

(۱۰) ل جەهەکی دیتەر: ئەگەر تو بیژی.

چ^(١) جارا ئەم كورد دەست ناھەلینین
پانی كاوہ بوو زوحاك وەنداکر
پارتیا كوری دئ خەباتی كەت
ھەمی تەنگاڤیا برسیا تیر دكەت
ئەو خۆش دیوارە یی ب نافی و ھونەر^(٢)
ئەو كەسێ كورد بیت كورھیی دیت بیت^(٣)
پا چەوا دئ شیت ژ كوردا جودا بیت^(٤)
كێ گۆتیە كورە دئ بیتە لەشكەر^(٥)

ھەواڵنامەیی كێتب

-
- (١) ل جھەكێ دیتەر: چو.
(٢) ئەف مالكا ل خورێ د دانەیا سەرەكیدا نەھاتیە:
پارتیا كوری دئ خەباتی كەت
ھەمی تەنگاڤیا برسیا تیر دكەت
ئەو خۆش دیوارە یی ب نافی و ھونەر
(٣) ل جھەكێ دیتەر: ئەو كەسێش كوردا كورھیی ببینیت.
(٤) ل جھەكێ دیتەر: چەوا دئ شیتن ل كوردا خائین بیت.
(٥) ئەنومەر شەعبان دبیژیت: "كێ گۆتیە كورە دئ بیتە لەشكەر مەبەستا وی كو وی
پیشمەرگایەتی یا كری ب كورھیی". ل جھەكێ دیتەر: دەھ ساللا ئەوی شوڤەش، ئەوی
خەباتەر.

ههفرکییا کچ و کورپا^(۱)

کورپ:

ئەهێ شەپالا پەرنازدار
ئەز ژ تەرا دکەم پەرسیار^(۲)
هەتا کەنگی بکەم هەوار

بەزانم چ ژ دەف تەهیه

کچ:

چ پەسیارا^(۳) ژ مەن بکەهێ
چ هێقییا ژ مەن بکەهێ^(۴)
چ گازندا ژ مەن بکەهێ
وەلام^(۵) ژێ^(۶) نامادەهیه

کور:

مەن گوو لێ بوو^(۷) دەنگێ تە
تێر نەبووم^(۱) ژ پەنگێ تە

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۶۶/۱۰/۸) ئی ل گوندی (شووش - دەقەرا زیبیریان) هاتیە
قەهاندن.

(۲) ل جەهکێ دیتەر: ئەز ژ تە پە بکەم پەسیار.

(۳) ل جەهکێ دیتەر: پەسیار.

(۴) ل جەهکێ دیتەر: هەر چ تەشتێ مە داخاز بکەهێ.

(۵) بەرسف.

(۶) ل جەهکێ دیتەر: زوو.

(۷) ل جەهکێ دیتەر: مە گوئی بی.

ئەزم شەپ و جەنگی تە
قیان ھەر ژینا مەییە

کچ:

تە گوھ لی بوو^(۲) دەنگی من
ومرە بینە^(۳) رەنگی من
نەکە شەپ و جەنگی من
ئاشتی نیشانی مەییە

کور:

من داخازە^(۴) ژ بەختی تە
دا بزانی نەختی تە^(۵)
دا ئەز بگرم دەستی تە
داخازا^(۶) تە ژ کێقەییە

کچ:

تە داخازە^(۷) ژ بەختی من
خوینا سۆرە بەختی من^(۸)
ومرە بگرە دەستی من
ئەف کچە بەھرا تەییە^(۱)

(۱) ل جەھکی دیتەر: تیرناہم.

(۲) ل جەھکی دیتەر: تە گوئی بی.

(۳) ل جەھکی دیتەر: تیر نابی ژ.

(۴) ل جەھکی دیتەر: داخاز دکەم.

(۵) ل جەھکی دیتەر: دا ببینم پایتەختی تە.

(۶) ل جەھکی دیتەر: پایتەختی.

(۷) ل جەھکی دیتەر: داخاز بکە.

(۸) ل جەھکی دیتەر: نەپرسە ژ پایتەختی، پسیار نەکە ل تەفنی من.

کور:

(۲) خه ما نه خو کچا جان

(۳) هئقی دارم ژ یه زدان

مه دقیتن دهشت و زوزان

پاشی ته من توبه یه

کچ:

(۴) گه لی مه تیگه هینه

(۵) نقیسه را ب خه ملینه

ناقئ من شرین زینه

(۶) مرنا مه ژی پیکه یه

کور:

(۷) ناهیللم ئه و ناق برییت

ئه و روی خوناقئ بزیت

(۸) ئهزم رومی و تو جولیت

(۹) نامرییت ناقئ مه یه

(۱) ل جهه کئ دیتر: وئ رۆزه یا دیاره یه.

(۲) ل جهه کئ دیتر: خه ما نه خو ئه ی کیژا جان.

(۳) ل جهه کئ دیتر: ئومیدوارین ژ یه زدان.

(۴) ل جهه کئ دیتر: نوسه را تیگه هینه.

(۵) ل جهه کئ دیتر: پینقیسه بجه مینه.

(۶) ل جهه کئ دیتر: باش هاریکاری ته یه.

(۷) ل جهه کئ دیتر: وهناکه م ناق ل ته برییت.

(۸) ل جهه کئ دیتر: ئهزم رومیو توی جولیت.

(۹) ل جهه کئ دیتر: مرنا مه یا پیکه یه.

کچ

دارا بیبهر یا خرشه^(۱)

تری بیسیر یی ترشه^(۲)

قینا پاکژ یا خوشه

خۆشی ژ بیهنا فرهیه^(۳)

هه و النامه ی کتیب

---

(۱) ل جهه کئ دیتر: دارا بی بهرهم یا خرشه.

(۲) ل جهه کئ دیتر: تری بیسویره یی ترشه.

(۳) ل جهه کئ دیتر: خۆشی بیهنا فرهیه.

هوزانغان

ككى هوزانغ دىيىڭىتىن
قەچەندە دل سۆڭىتىن
دۆز ھەياد گور مۆڭىتىن
بىگومان يىغ كورەيە
هوزان قان ئاشىغ دىنە
دلىسۆز ۋەكىلى ۋى نىنە
مەرچى ۋان ھەر ئەقىنە
چ دىيىڭىتىن بى لومەيە

شەهید (١)

گەلی کوردا ئەم دزانین شەهید خوینا ریتی
قان شەهیدا خوینا ریتی بۆ رزگاریا وەلاتی
ئەف شەهیدە رۆناھینە خەلاتن بۆ مە هاتی
مللەتی کورد نامریت هەر بژیت مللەتی کورد

گەلی کوردا ئەم دزانین ئەف شەهیدە د نەمرن
خوینا سۆر و بەفرا چیا شەهیدا تیکهەل کرن
ئەف شەهیدە ل گورستانا مافی کوردا وەردگرن
مللەتی کورد نامریت هەر بژیت مللەتی کورد

گەلی کوردا ئەف شەهیدە بیگومان ب گەف و گورن
ئەو دلیرییت وەلاتی نە مینا شیرا دی نرن
ئەف شەهیدە ل گورستانا بۆ قی مافی دی خورن
مللەتی کورد نامریت هەر بژیت مللەتی کورد

گەلی کوردا ئەم دزانین ئاگرئ ژینی هەر هەلە
خوینا سۆر و بەفرا چیا و دەنگی تۆپا تیکهەلە
دایک و بابیت قان شەهیدا دلی وان تەژی پەلە
مللەتی کورد نامریت هەر بژیت مللەتی کورد

---

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٦٧/٩/٧) ئ ل گوندی (دیپری - دەقەرا زیباریان) هاتیە
قەھاندن.

گهلی کوردا ئەف شههیده بیگومان یادگارینه
بگشتی بالدار دئ کههین بیگومان پور کیشینه
دایک و بابیت قان شههیدا کارئ وان ئاه و نالینه
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

مللهتی کورد رابه سهرخۆ شووشی یه دکهته ههوار
قان شههیدا خوینا زوره ئەف وهلاته کر نیگار
گهلی کوردا باش بزانی کئ وهلات کر پایهدار
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

قان مللهتا رۆناهی دیت مه کوردا خویندن نییه
هرچ و مهیمون نقیسهرن پینچیس هه لگر تییه
کوردا تازه ئەلف و بی خویندهواری زور نییه
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

گهلی کوردا دئ بخوینن دا بزانی زانیاری
مللهتی خۆ دئ رزگار کهین ب زانست و پامیاری
گهلی کوردا دهست هه لنین ئەم ژئ داینن دیواری
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

مللهتی کورد رابه سهرخۆ سوبه نه بیت ئیقاری
لاوی کوردا دهست هه لنین ئەقرۆ بکهن ئەختیاری
لاوی کوردا دا بزانی ئەم ناهیلین قی واری
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

دویشکی بکوژن گهل سهری ماری

(۱) خه لک بیژیت کورد باش ییت دبینی

ئه هی گه لی کوردا نه کهن و بیژن

چهوا دئ مینن جه لیس و دل ئیش (۲)

دوو پینگاف ژ پاش ئیکئ وهرنه پیش (۳)

(۴) هنگی دئ زانن وی رییا ژینی

سپارته کوزهک ژ یونانییا (۵)

چه ند ساللا دیل بوول ناف رۆمانییا

وی به ندهیی کر بوو ئیتالییا (۶)

(۷) کاری دوزمنی چ ناهیت شوینی

(۱) کوره قورئانی یئ ل بهر دخوینیتن

(۱) ل جههکئ دیتر: دا خه لک بیژیت کورد باشیت بین.

(۲) ل جههکئ دیتر: کوسا ناوینن چه په ل و دل ئیش.

(۳) ل جههکئ دیتر: دوو پینگاف ل پاش ئیکئ تینه پیش.

(۴) ل جههکئ دیتر: هنگی دئ زانن چه رییا ژینی. ئەف مالکین ل خواری د دانهیا

سه ره کیدا نه هاتینه:

یئ لال به زمان کهفتی گهر گوھ لی بوو

کوره یئ چاف رۆنبوو شیت های ژی بوو

نادهینه کهسی ئەفی خاتوینی

مالبابا ئارییا ههر کوردستانه

سه رۆکا ههمی کیژیت جیهانه

ههر ئەمین دلدار ژ رییا ئەفینی

(۵) ل جههکئ دیتر: سپارته کوسهک ژ یهونانییا.

(۶) ل جههکئ دیتر: چه ند ساللا ل دیلبوو ژ ئیتالییا.

(۷) ل جههکئ دیتر: کاری دوزمنی چو نائیت شوینی.

دزانیت چەند ساللا پێڤه دمینیتن^(۲)

نیڤا لەشی وی لی د بوھزیتن

هەتا بشییت بخوینیت یاسینی^(۳)

ئینەتی بریا بیسما دویڤ هات^(۴)

بیسما ژێ چوو پاشی بەکر هات^(۵)

دەمی بەکر چوو بوو رۆژا خوینی

سەدامی کافر ئەو هاتە شوینی^(۶)

هێرا و زازا زیـرەك و زەنگـین

زیلیا خو دامە جوئیته خاتین^(۷)

جانییت وەلاتا قیناوس و هیلین

گشتی نائین بسکەکا زینی^(۸)

---

(۱) ل جەهەکی دیتەر: کورە قورئانی کەس ژبەر دخوینتن.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: بزانه چەند سال پێڤه دمینیتن.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: هەتا دکاری بخوینیت یاسینی. ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدانەهاتیە:

چەند سەری ژووری کە کوردا دا تە

کار و ئیشی تە هەرۆ خەباتە

دا تو دەرمان بی ژ زام و برینی

(۴) ل جەهەکی دیتەر: ئینەتی بریا بیسما بی هات.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: بیسما رووی چوو پاشی بەکر هات.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: مووچە خور نەبە دا زوی بگەهینی.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: زیلیا خو دا مە چوو بوو خاتوین.

(۸) ل جەهەکی دیتەر: هەمی نائین بسکەکا زینی. ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدانەهاتیە:

لاوئ كورد⁽¹⁾

لاوئ كورد گۆته دوژمنی نزانم توج تشتی
ما کی بوو ئاگر هه لکری کاوه بوو دوژمن کوشتی

خویندهوارا تیبگه هینن کاچ هه یه ل دونیایی
میری کوردا که یخسرهو بی ل دهمی شاری میدیایی

پارتا کوردی رابه سه رخۆ هه ر توی ئاسن و پیلا
دلی وه دلی شیرایه جه رگی وه جه رگی فیلا

لاوئ کورد تو رابه سه ر خو نامینی تو بی هه قال
هه ر بژیته پارتیا کوردی دگه ل پیشمه رگین ده لال

لاوئ کورد گۆته دوژمنی دهرکه فه هه ره پوینی
نادهینه کهس شوخ و شهنگی قی جانئ و نازه نینی

لاوئ کورد گۆته دوژمنی ژ ته را بیتن مزگینی
ئاریا جه دایه کوردا تو نه شی ژئ بستینی

لاوئ کورد گۆته دوژمنی مه دقیت رزگار بیت وه لات
ئاریا جه دایه کوردا دهمی ل چیایی ئارات

رهگه زئ کوردا مادی و ئاریه

کهس هندی کوردا بنیات زۆر نیه

کاف و ری و دال نه ده ب تی و عهینی

⁽¹⁾ ئەف هه لبهسته ل ریکه قتی (1971/8/15) ئی ل گوندئ (شووش - دهقرا زیباریان) هاتیه

قههاندن.

لاوئ كورد گۆته دوژمى موژدهيا بو مه هاتى

ئەم دئ ژين سەربەست و ئازاد مه دقيتن ديموكراتى

كوردستان گەلەكا رۆنه مينا هەيقا كەوچەرى

پير و منداال دەست هەلينن يى دەست بگريت خەنجەرى

گەلى لاوا دەست هەلينن بن كەقرا وەرنە دەرى

دا ل دلى خو دەربينن قى كولى و قى كەسەرى

نادەينه كەس شوخ و شەنگى قى شرينى و پەروەرى

ل دەف دەى باب چيى خوشتەقى مەستر^(۱) نينه ل جەگەرى

جەگەرى هيج مەستر^(۲) نينه وەلاتە يى خوشتەقى

پلنگى يى گۆتى يە رويشى كوره بى بناق ناكەقى

رەخت و تەنگ چەند د شرينن ل پشتا كوردا تازەنە

ميرينى ژ پوستەمى زال پيگۆتى و پيشمەرگەنە

دولار و پاون و رويل ئەگەر مه بقيت د مشەنە

دئ چيبيتن بى منەتى نەبيژنە كورد هەوجەنە

لاوئ كورد گۆته دوژمى بزانه كورد نامرن

شەل و بەرگيز كرنە بەرخو كالك و گوره پەيتكرن

ميرينى ژ پوستەمى زال ئەو پيشمەرگە و لەشكرن

كوشتن و جەنگ باش نينه چ ورجى ل كەس ناگرن

لاوئ كورد تو پابه سەرخو ل دوژمى نينه هيقى

ئەقرازى يى ل بەر تە كيم بووين دەمه بگەهيه نشيقى

(۱) مەزنتەر.

(۲) مەزنتەر.

كوردستانى نادەينە كەس قى جەئى زىرو و زىقى
وەرنە دەف شىر و پلنگا نەچن ل دويف فەندىت پوقى

ھوزنقانا دل ماينەبە خۆشتقى تۆ بارزانى
ھوزنقانا تۆ خۆشتقى تۆ چرايى كوردانى

تۆ پۆناھى تۆ چرايى ھەر تويى پيرى بيشك
سەد ھزار خزمە ل وئ رۆژى كورد پەرسەت گەھىتە نك

گەلى كوردا ھنگ خودئ كەن نە ھاڤىنە سەلمانى
ئەو دەمى وى باش نەگۆت بيت ديارە كورد نەدزانى

ھەوالنامەى كىتب

سهلمان و هاشم شووشی^(۱)

هاشم

دوژمن ئهز بۆتـه دهردم
سیاره کـ ب تهم و گهردم
دناق خوینـ دا لهوه ندم
نه بیژه ئهز یـ به ندم

دوژمن بزانه کـ وردم

سهلمان:

گه لـ کوردا د هشیارین
دوژمن چ ژ وه نه زانـن
لاویت کورد دهست هه لـینن
دابۆ جهنگا د پرگارین

دوژمن بزانه کـ وردم

هاشم

شاپه ریـن رۆژئ ل مه دا
بیژنه چل مه لیون کوردا
ژیه ک دوو نه بن جودا
دۆست و هه قال دگه ل مه دا

دوژمن بزانه کـ وردم

---

^(۱) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۱/۱۰/۶) ئ ل گوندی (شووش - دهقرا زیاریان) هاتیه

قهانندن.

سهلمان:

گهلی خودان نامیسا
چ ب گولله و پیئ نقیسا
قهگیرن قی شهپالیع
ژ دهستی چهپهل و پیسا

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

مهزن و خهباتن نامیس
پهیمان و سۆز پیئ نقیس
کهزی و بسکین وینه ریس
بو پیشمه رگا دی بنه لیس

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

ئه گهر ته بقییت مللهت
چ جا نه که خیانهت
تۆ نه میری نه دهولتهت
کورداهه نه دهوتهت

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

ههر ئه مین می رین شهرا
ئه م بهرنادهین چهپهرا
ژ دونیایی ب کهینه ههرا
دی وان کوژین ب کهسهرا

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

گهلی کوردی وهلاتی
تازه پۆزیا ههلاتی
دوژمنی میژه گۆتی
نهسه ریخۆ نهزاتی

دوژمن بزانه کورد

هاشم

لهوا دبێژنێ دوژمن
مرنی دخازیت بو من
ژینی دئ ب مرنی ساخکه
ئهوجا گوڤه نده بو من

دوژمن بزانه کورد

سهلمان:

بگره نهته وایهتی
دا بزانی تۆ کوردی
شیر و پانگ و مهردی
دوژمن بکوژه ب دهردی

دوژمن بزانه کورد

هاشم

کوردستان دینه و باوهر
ههه یاره و ههه یاوهر
مهرن و خهه و دهریه دهر
بلا خوین ژی ببیته گهر

دوژمن بزانه کورد

سەلمان:

گەر تۆ لاوی کوردانی
مادەم تە دیوار دانى
کوردینیخ بزانی
دا زوی ئاقاکی خانی

دوژمن بزانی کورد

هاشم:

گەر لاویم گەر پیرمیر
نەقین من چ زیف و زیر
ئاوازین من ل ژوور و ژیر
ژ خەوی پابن بەجکە شیر

دوژمن بزانی کورد

سەلمان:

دوژمن گەفا دەهەلینی
کورد مافی خو ناستینی
چەند گەنج و لاوین کوردا
مەییات کریه نەینی

دوژمن بزانی کورد

هاشم:

پێک بن ملهت و سەرۆک
گیا و گیزەر یان خەرتەلۆک
هەر دئ هیتەقە کەرکۆک
دوژمن دئ بیتە پەپۆک

دوژمن بزانی کورد

سهلمان:

ئەگەر تۆ كورد پەرسەتی
خەباتی بكە ب دروستی
چاكە تۆ زوی هەلسەتی
چینابیت تۆ راوەسەتی

دوژمن بزانیە كـورد

هاشم:

تەمەن هات و زوی بووری
چ ب خۆشی و چ ب مەجبووری
دئ ب مە نیرگزا ژووری
ئەز دئ خۆ كەمە گووری

دوژمن بزانیە كـورد

سهلمان:

خۆدان بنیات هەر تۆی
تۆ میدیا و لولوی
گلاقیژی ل ئەسمانی
خوداننا مافی خوی

دوژمن بزانیە كـورد

هاشم:

بنیت دئ بیتە ئالا
ئەو رۆژ دئ گەنەف سالا
ئەكبەتان و دیالا
دئ كار كەین ب ئال و والا

دوژمن بزانیە كـورد

سه‌لمان:

ژ مه‌كدونیا ئەسكه‌ندەر
ژ به‌رلینى رابوو هیتا‌هر
بژین كوردین خه‌باتكه‌ر
دا بگه‌هیته به‌رامبه‌ر

دوژمىن بزانه كوردم

هاشم:

مه بارزان ئەهوه مه‌كدون
به‌رلینه ژ مه‌كاف و نوون
كورد ئەگه‌ر بۆ مرنى چوون
بۆ مه‌دهیت په‌یدابوون

دوژمىن بزانه كوردم

سه‌لمان:

قه‌گى‌پرنا جانا نازدار
دا بشـرینی روینه‌خار
بیژنه كوردین نه‌هشیار
دهشت سیاره‌چیا مار

دوژمىن بزانه كوردم

هاشم:

برپـژین سـۆز و په‌یه‌مان
بنقیسین بینه‌دانان
بلا نه‌بیت كو مه‌نان
دهست ژى نه‌هینه به‌ردان

دوژمىن بزانه كوردم

سهلمان:

وهرنه دی دهوسا ماری
باشتره ژ نه یاری
دئ کوردی بکه نه ئاری
دا باش دانین دیواری

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

ئهو مار گه لهك پیرۆزه
بیانی یئ بی سۆزه
ئه گهر کوردی دلسۆزه
ئهو سیاری هه سپی بۆزه

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

ئه قئ دهوسی بهر نه دهن
بلا ئهو مار مه قه دهن
چئ نابیتن پال قه دهن
خۆ ژ کوردینی لانه دهن

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

لادان بۆ مه یه ئه قراز
تیدا نیه سه رفراز
بلا بزانه خۆدان ناز
ناهی نه ب جه ئهو داخاز

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

نهچه ژدی رپیا سیاری
بی گومان گونهه باری
هه کوردن مادی و ئاری
نامینن شهرمزاری

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

وهریس و قهید و زنجیر
ئاسن و پیلا و بهرگیر
تیکدا من بکهنه ههقییر
چ ههژار بهم یان ژی میر

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

کهفتیه چهرخا لهولهبی
تۆ هاقیتیه کههرهبی
ناف زیندانئ و نهقهبی
نهبیژه دوژمن لههبی

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

ئهگه دۆزهخی دانین
ژ ناف هه میا من پی رانین
ئهز دبیژمی هنگ د هارن
ئهه د راستین و ههک د خارن

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

ته ب كوژن ته ب سوژن
هندي ههستيا بكوړوژن
هندي ژته ب كهن و بيوژن
هندي خويناته ب ميژن

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

چ بيوژم بـ و ولاتـ
بمرن يين ب كيـر نه هـاتي
ههـر چـيا مه نه نهـو گوـتي
ژناف دوزهـخـي نهـو سوـتي

دوژمن بزانه كوردم

سهلمان:

شهـرمه نهـم بينه سيـخوړ
نهـترسن ژ گـهـف و گوړ
دهـست هـلينن كيـژ و كوړ
بوـ دوژمنـي شـر و گر

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

خونـدهـوار دهـست هـهـلينن
كوـونجـين مارا بهـيلـينن
وهـنهـكهـن كيشـكا بينن
ملـهـت ب هـنگوـقه دمـينن

دوژمن بزانه كوردم

سه‌لمان:

ته‌بئیت کار بدهستی
په‌یتی چیت‌ره ژ سستی
ئه‌و خاتینا دل شکه‌ستی
قه‌چهند سائله‌ نقستی

دوژمن بزانه‌ کوردم

هاشم:

گهر ئه‌ز بيم کاریده‌ست
ب جه‌نگ و هۆزان و هه‌لبه‌ست
ب جان و وژدان و پر هه‌ست
داکوب‌ئیم ب سه‌ریه‌ست

دوژمن بزانه‌ کوردم

سه‌لمان:

باش بناسه‌ نه‌یاری
یع مافع کوردا خاری
مه‌ نه‌قی‌تن مالداري
مه‌ دقای‌تن کورده‌واری

دوژمن بزانه‌ کوردم

هاشم:

دناسم نه‌یاری سئ سه‌ر
مافع مه‌یه سه‌ر ب سه‌ر
مالداري یه‌ په‌نگی زهر
ژ پیکه‌ فهر ناچه‌ دهر

دوژمن بزانه‌ کوردم

ئەو رۆژ هەر دى هەلپتن

دۆژ مـن بزانه كـوردم

سەلمان:

ئەم نەعین و ئەم نەتەن

ئەم نەسین و ئەم نەغەن

ئەم كافین ژ ئەلیفەن

نیزیکین ژ جیم و فەن

دوژمـن بزانه كـوردم

هاشم:

دریژ ناکەم ب کورتی

دی ئەو بیت یا مه گۆتی

چ میـدیـا و چ پـارتی

کوردستانا ژ مـن خاستی

دوژمـن بزانه كـوردم

دلیخ بریندار بیژه^(۱)

هاشم:

دلیخ ریندار بیژه کاج دەمه ژ تههرا
زستان بووری ب ههیشا هاقینخ خه بهر ژیرا
پهیمان هاته گریدان نیشانی زیڕ ژ ویرا

سهلمان:

بیخ دل برا دزانم تهه دلیخ برینداره
ئهگههرا برینداریی بیخ ئاهین و زۆرداره
تو ئهفرۆیی نیژیکی بهلی یا دویرههواره

هاشم:

برا دلسۆز بخوینه بو ئهقی جهرگی سۆتی
ب خودی من دگهل ئهقینه د خهوی دا من یا دیتی
وی لهشی من هسك كرووی دلیخ من فرۆتی

سهلمان:

بیخ دل برا دزانم عاشق و مهعشوق جۆتن
خۆدانیت شاشکین مهزن وا کیژ^(۲) دانه فرۆتن
وان بی بهخت و زۆردار دلیت ئاشقا وتن

---

^(۱) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۲/۷/۱۲) ئی ل گوندی (شووش - دهقهره زیاریان) هاتیه

قههاندن.

^(۲) کچ.

هاشم:

برا بخۆدی ئەفرۆکە ئەز مامەقە بی هیقی
تۆل من ڤاکە نیچیری ڤا هە ئەزم بی کیقی
من زانی ئەشق زیڕە ناگریتن نرخا زیقی

سەلمان:

ئەری ئاشق چ بیژم دەردی ئەشقی گرانە
فەقی و مەلا مە دیتن وا دل نەکر دەرمانە
بی دلی دەرمان نەکتە بی شک ئەو بی ئیمانە

هاشم:

چ بکەم چاره چیه برا ئەفرۆکە ڤۆژ ئاقابی
مە ئاشق و دلدار دلی مە ژیک جودا بی
فەلەکا من وەرگەریا زەری ژ کیقە وەندابی

سەلمان:

بی دل برا دزانم گرتن بۆ تە یا فەرە
ئەو ڤیکا کۆتۆ چویئ ئەقرو یا بی مەفەرە
فریشتە بۆ تە دگرین ئەوان ژى هەر کەسەرە

هاشم:

دلی من دئ ب کەوینە هەر تۆ بی ئاشق پەرست
دونیا بی تۆ نەبینه کەس نەما راست و دروست
تابیتی بۆ من بینن دابیژن هاشم نقست

سەلمان:

هاشم برا دزانم تە هەر عەشق دقیتن
ئەقرو تە ڤۆژ ئاقایە ئەو ڤۆژ یا ناھەلیتین

ترسم ئەجەل رۆی نەدەت بەلکی مرن زوی بێتن

هاشم:

سەلمان برا بزانه مرن بۆ من گوڤه‌نده
ئەقین دلی بەرنادەت دلی من هەر یی بەنده
ئەز کەفتیمە خیالا ئەو ژێ یا مای پەر گەنده

سەلمان:

بریسێ ل عەقیری دەرکەفت گەشتە ئەرشی پەحمانی
ئەوا خودی نقیسی ژبەر چ کا تو نزانێ
مەم و زین ژ بێرا تەبن کا ئەو چوونە چ خانی

هاشم:

وەختی ئەو چوونە خانی ئەوا مزگینی دامن
دیما ئەشقی مرنە گەلی ئاشقا پابن
دێ چینه گورستانێ ئاشق ژێک جۆدا نابن

سەلمان:

هاشم بی شک بزانه کانی فەرهاد و شرین
فەرخ و ستی ئاشقن ل جزیری ستی و تاجدین
ئەگەر خاتین مامبزه ئەم راقچینه دێ گرین

هاشم:

برا کەفتیمە ئەقرازی بی شک ئەز دێ مرم
مرن بێتە بازاری موشتەریمە دێ کرم
کوفانین قی ئەقینی بلا بەس بیت هەلگرم

سەلمان:

ئاشق بەسە هەلگره ئەقان کوفان و دەردا
چەند نووسەر و بووژا ژ دلی تە خەبەردا

مخابن بۆ یی ئاشق کەفتە دەستی نەمەردا

هاشم:

ئەم ئەفرۆکە هەزار دیارە بی کەس و کارم
بوورین ژ من دەم و ساڵ ئەز هەر یی بریندارم
بریاریاتە دانائێ ژبەرچ بەدکارا^(۱) خاڤم

سەلمان

بریاریا دگەل بی پەحما بزانه یا بی پێ یه
ئەو نازدارا دلی تە پاشی تە ئەو بۆ کێ یه
گازندە مە ژ کەس نینه هەوارا مە ژ خودی یه

هاشم:

پۆندکین من هاتنە خار وەکی تەقین بارانێ
چاقەرئیی پەحما وی بیم من نە دیت بیتە خاری
ئاشق هەر د بی مرادن هەر چەند بگەهنە یاری

سەلمان

ب خیر چی برا شەهیدئ ئەژی دگەل تە بەژدارم
گەر تو پێ بی مرادی ئەژی هەر یی بی بارم
گەردەنا تە ئازا بیت ئەز ژ تەپرا نەجارم

---

^(۱) مرۆقین نەباش.

بهیتا گیا^(۱)

سلاقیت گهرم ل سهر شیر و مهردا
دا گوھ بدەینە رەنگیت مە کوردا
ومرن دا بگەرین ناک دار و بەردا
ژ دلا دەریینن قان کول و دەردا
ئەه گەلی لاوا دی^(۲) دەست هەلینن
شیریت بەهانە^(۳) چەکا بکار بینن
رۆناهی^(۴) هەلکەن نەقەمرینن
لاقیت مللەتی^(۵) ریا خۆ بینن
خەتیرا بکوتن چەقروکا^(۶) بینن
سەد هزار لوکس و گوئوپا تینن^(۷)
وہلام و موژدە ییت^(۸) ژ مەرا هاتی
داگوھ بدەینە رەنگیت^(۱) وەلاتی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۳/۴/۲) ئی ل باژیری (ئاکری) هاتیە فەهانن. ل

جەهکی دیتەر: رەنگیت جی کوردا.

(۲) ل جەهکی دیتەر: ئەه گەلی کوردا زوی.

(۳) ل جەهکی دیتەر: پهانە.

(۴) ل جەهکی دیتەر: رۆناکی.

(۵) ل جەهکی دیتەر: دا لاویت کوردا.

(۶) چەقروک: رها گیایەکیە دبیژنی (با).

(۷) ل جەهکی دیتەر: دینن.

(۸) ل جەهکی دیتەر: یی.

ههڙا^(٢) و شهپالی ژ مهرا^(٣) خهلاتی
ههڙا ئیک شهقی تازه ههلاتی
ل سهر تهدا بچین^(٤) چهند مانگ و سال
چهندا شرینی ئهی جانا دهلال
سو پاس ژ تهرا بوهارا پر کال
ته خهملاندن چیاک و نههال
ناقدا دی فرین^(٥) بالدار و تهوال
خوندنا بلبلی دگهل بیه^(٦) ههقال
رهنگی کولیکا فرینا چویچکا
دهنگی بچویکا خوشه ل سهر گویفکا^(٧)
ئادار و نیسان ههر دوو ب کولیکن
د وهلاتی مهدا^(٨) ئهو ههر دوو بویکن^(٩)
کتک^(١٠) و ژووری ههر دوو نیرگزن
ئهون کو دلا ژ لاووکا دزن^(١)

(١) ل جههکی دیتر: چاک گوھ بدهنه رهنگی.

(٢) ل جههکی دیتر: جوانی، بالکیشی.

(٣) ل جههکی دیتر: ژ مپا.

(٤) ل جههکی دیتر: ل سهر تهدا بوورین.

(٥) ل جههکی دیتر: فرین.

(٦) ل جههکی دیتر: خوندنا بلبول گهل.

(٧) ل جههکی دیتر: گیفکا.

(٨) ل جههکی دیتر: کوردا.

(٩) ل جههکی دیتر: بیکن.

(١٠) ل جههکی دیتر: نیرگزا دهشتی یه.

کولیکا هیژا^(۲) یا ب نافی و پیر شهنگ

ب نافی ئیکه شبی دی^(۳) سئ پهنگ^(۴)

ئهو چ کولیکن ل کوردستانئ

هه می جا شین بیت مانگا^(۵) نیسانئ^(۶)

پهوشا نافی لاتا نیرگزا ژووری

قیانا ملله تی^(۷) دبمه گووری

کو لاویت کوردا سهر دکه فنه^(۸) چیا

دی هوین کیفه چن نیرگزا ژووریا

نیرگزا زین ژووری شیرین و نازن

کو کچکیت کوردا لاوکا دخازن^(۹)

ئه که سئ مللهت بیت کو خونه فیتن

ناف چ وه لاتا ئه و بکیر ناهیتن

---

(۱) ل جهه کئ دیتر: ئهون که دلا سلاه قهه دزن.

(۲) ل جهه کئ دیتر: جوانی، بالکیشی.

(۳) شبی دی: وهکی یا دیتر.

(۴) ئهف مالکا ل خواری د دانه یا سهره کیدا نه هاتیه:

کولیکا هیژا یا ب نافی و پیر شهنگ

ب نافی ئیکه شبی دی سئ پهنگ

(۵) ل جهه کئ دیتر:

(۶) ئهف مالکا ل خواری د دانه یا سهره کیدا نه هاتیه:

ئهو چ کولیکن ل کوردستانئ

هه می جا شین بیت مانگا نیسانئ

(۷) ل جهه کئ دیتر: ژ قیانا کوردا.

(۸) ل جهه کئ دیتر: سهر کیۆ.

(۹) ل جهه کئ دیتر: دا کیژیت کوردا ژ لاوا بخازن.

بژیتن میتک هه یا دی زهیتۆن

جانا بی شهرم تو بی زهیهتۆن^(۱)

ئهی گهلی لاوا دا ئەم بزانی

نامه بی تیگر ئەو ههرد کریتن

دا گوھ بدهینی زارۆک و مهزن

رهوشا کولیکا تو بی گول بز

پتینکا سووره و مرزا یال زۆره^(۲)

مه ناھیئت بی بی بسپۆره^(۳)

جان گوھ بدهنه قا گول و گیان

دهرمانی بین خووش توی بو یژان^(۴)

باش پی بزانی رهش شین و سور

تا دهبنه ب هنگو ئیک بن خهلهندۆر^(۵)

---

(۱) (زهیهتون): کولیکهکه لدویف بهفر هه لاندنئ شوین دبیت. ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

بژیتن میتک هه یا دی زهیتۆن

جانا بی شهرم تو بی زهیهتۆن

(۲) ل جههک دیتر: بیتانک یا سوره ناف و مرزا زۆره.

(۳) ل جههک دیتر: یا جانه شلیر بین خوشه کنیر.

(۴) و یژان: گیایهک بیهن خوه شه. ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

جان گوھ بدهنه قا گول و گیان

دهرمانی بین خووش توی بو یژان

(۵) ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سه رهکیدا نه هاتیه:

باش پی بزانی رهش و شین و سور

تا دهبنه ب هنگو ئیک بن خهلهندۆر

بهنی و خهلهندۆر ئهو ههر دوو ئیکن

چی كهسێ میڕ بیت گهله چی رێکن^(١)

كارێ دوژمنی ههلبی و داڤه

گیایێ كهڤر بن بیژن بوغا^(٢) ڤه^(٣)

بلول نهكارێ كهسێ بی لیڤه

زهړی درسین بزان گول سیڤه^(٤)

كهسێ نهگوهدار ههر دین و شیته

ناما بی تیگر ههر یا کریته^(٥)

نهبیژن كوره تو شیته و دینی

چاك هوون بنیرنه میشا هنگڤینی^(٦)

---

^(١) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

بهنی و خهلهندۆر ئهو ههر دوو ئیکن

چی كهسێ میڕ بیت گهله چی رێکن

^(٢) ل جههكێ دیتر: چهشنه گیایه كه ل كهفرا را شین دبیت گهلهك یا بین خوشه.

^(٣) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

كارێ دوژمنی ههلبت و داڤه

گیایێ كهڤر بن بیژن بوغاڤه

^(٤) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

بلول نهكارێ كهسێ بی لیڤه

زهړی درسین بزان گول سیڤه

^(٥) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

كهسێ نهگوهدار ههر دین و شیته

ناما بی تیگر ههر یا کریته

^(٦) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

ئەو مېشا رابووی چەند شلخە وئ دای
شلخە بوونە ورج ماك ب تنخ مای^(۱)

چاك گوھ بدەنە رەنگى جى كوردا
كەسكاتى رابوول ھەمى ئەردا^(۲)

شىن بوون بىزۆك^(۳) بىن خوشى كنىرۆك
جانن ئادارۆك سۆرن رەبەنۆك^(۴)

جانا سەر نخون توى گولا گول شەيلۆك^(۵)
رەزىت مە كوردا ھزىرە و نارۆك^(۶)

نەبىژن كورە تو دىن و شىتى
چاك ھووین بنىرنە مېشا ھنگمىنى

^(۱) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

ئەو مېشا رابووی چەند شلخە وئ دای
شلخە بوونە ورج ماك ب تنخ مای

^(۲) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

چاك گوھ بدەنە رەنگى جى كوردا
كەسكاتى رابوول ھەمى ئەردا

^(۳) ل جھەك دىتر: كولىكەكا سۆرن چىايى شىن دبىت.

^(۴) ل جھەك دىتر: گىايەكە بەھارەكا زوى چىدبىت بەرى گەھشتنا بەھارى. ئەف مالكا

ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

شىن بوون بىزۆك بىن خوشى كنىرۆك
جانن ئادارۆك سۆرن رەبەنۆك

^(۵) ل جھەك دىتر: كولىكەكا زەرە يا سەر نخوینە.

^(۶) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

جانا سەر نخون توى گولا گول شەيلۆك

توڭگا بېچاره ترشـۆكا ژاره^(۱)
ئەو هیلەك و ئیپراخ ئەوژی گارارە

ئەف هەردوو گاییه گاییت خارنی نە
رۆژەك دئ هیتن ئیت^(۲) تەنگافیئ نە

دەرمانی زکی تولترشە و هەن ترش
توژی یا باشی ئەی هژیرا خرش

دەرمانی بای سیرە و مامیران
ئەوین دیفرا تین^(۳) گایبەندە و پزیان

چاك گوھ بدەنە گاییت گارارە
کیژ^(۴) و کوپ پیکشە هاتنە وارا^(۵)

نەبیزن کورە یئ درەوینە
خیرك و سپیک یا دی پیر پینە

ئەف هەر سئ گاییه^(۶) خارنا دەوینە
سەلمكئ ژیدكەن كەنە دەوینە

رەزیت مە كوردا هژیرە و نارۆك

(۱) ل جەهكئ دیتەر:

(۲) ل جەهكئ دیتەر: رۆژەك دئ ئیتن.

(۳) ل جەهكئ دیتەر: یئ ب دویف را تئ.

(۴) كج.

(۵) ئەف مالكا ل خواری د دانەیا سەرەكیدا نەهاتیە:

چاك گوھ بدەنە گاییت گارارە

کیژ و کوپ پیکشە هاتنە وارا

(۶) ل جەهكئ دیتەر: گاییه.

چ تشتی کوردا یی به لاش نینه

من زهر دقیتن بی رهنگ شینه^(۱)

چه پوی دبیژیت نه بیژن^(۲) درۆیه

خارنا مالى تی تالی و هیرویه

دا ئەم بزانی مروقییت زانا

هه لزو و پاییز د باشن زستانا^(۳)

زیابوک و مهنهك باهیئا دگهل^(۴)

ئه گهر نه زانی دئ پیهیت مه تهل^(۵)

ئهف هه سئ گیایه ییت ره فه ندینه

ئه گهر نه زانی ئەو بیژوینه^(۶)

ئه گهر نزانى كه ئیزۆ چیه^(۷)

بیگومان بزانی بو ناق ژاڤیه^(۸)

---

(۱) ئەف مالکا ل خورای د دانهیا سه ره کیدا نه هاتیه:

من زهر دقیتن بی رهنگ شینه

(۲) ل جههک دیتر: جیاویژ بیژن نابیت.

(۳) ل جههک دیتر:

هه لزو و بای باشن ئەو زستانا

چاک گوھ بدهنه مروقی زانا

(۴) ل جههک دیتر: مهنهك و سیابوبایک یا دگهل.

(۵) ل جههک دیتر: ئە گهر نه زانی ژیر تیته مه تهل.

(۶) ل جههک دیتر: ئە گهر نزانى ییت تیژوینه.

(۷) ئەف مالکا ل خورای د دانهیا سه ره کیدا نه هاتیه:

ئه گهر نزانى كه ئیزۆ چیه

(۸) ل جههک دیتر: بیگومان ئیزو ناق ژاڤیه.

سەندەل و پیناس^(۱) ئەون ییت پەنگا

بۆ تەفنگەرە بەدەستیت چەلەنگا

ئەو تەفنگەرین چەلەنگ و دەستەل

خۆشتەفیا کوردا ھەر توئ سەندەل

ھالال و بەیبین^(۲) سیسن^(۳) و نەسرین

بنەفش و سومبل^(۴) نازک^(۵) و نازەنینن

رەوشا گیایی^(۶) گیا گیازەرە

رەوشا کولیکا ھەر گولا زەرە

مە ژوہ را گۆتن چەند پەنگ و کولیک

بژی^(۷) گول چیچەک یا دی گول مەخمیرک

سۆرین و بئدار^(۸) سۆریاز و کفارگ

لێشە گۆت زویبە ل شیف^(۹) بو دەرەنگ

ئەز تە ژبیر ناکەم تو شرین کەفری

کفارچ چیدبیت ژ دەنگ ئەفری^(۱)

---

(۱) ل جەھەکی دیتەر: پروناس.

(۲) ل جەھەکی دیتەر: بەیبوین.

(۳) ل جەھەکی دیتەر: سوسن.

(۴) ل جەھەکی دیتەر: سمبل.

(۵) ل جەھەکی دیتەر: ناسک.

(۶) ل جەھەکی دیتەر: گیایی ھە.

(۷) ل جەھەکی دیتەر: بژیت.

(۸) ل جەھەکی دیتەر: چورین و بئدارک.

(۹) ل جەھەکی دیتەر: لویشە گۆت زوو بن شیف.

گشتی^(۲) بزانن ههژار و چ میسر
دهردی تهنگافیی تویع كهفلهپیر

ل وهلاتی دخۆشن^(۳) كانی و پویبار
چ سیبهر دخۆشن؟ بهری و دیندار

لاویت مللهتی دا لبن^(۴) پوینهخار
کیژ و کور پیکهدهی كهنه^(۵) ههوار

نالینا بای و هوشینا دارا
بهر كهفی دخۆشن ئاڤا پیارا^(۶)

خشینا کیفیا ل گهلی و نزارا^(۷)
نیچیرقان دگرن ئهوان^(۸) ههسارا

نان چیچك یا خۆشه و نیركییت دریا
ئهو جهو دخۆشن ددهقی زهریا^(۹)

---

(۱) ل جههكی دیتر: كفارك ژ جی به چی دبن ژ دهنگی ههوری.

(۲) ل جههكی دیتر: ههمی.

(۳) ل جههكی دیتر: وهلاتی خۆشه.

(۴) ل جههكی دیتر: دا لاویت كوردا ژ بهر.

(۵) ل جههكی دیتر: بكهنه.

(۶) ل جههكی دیتر: نالینا بای هوشینا دارا.

(۷) ل جههكی دیتر: پیژنا کیفیا ل گهلی و نزارا.

(۸) ل جههكی دیتر: نیچیرقان دی چن گرن.

(۹) ئهف مالكا ل خوارئ د دانهیا سهرهكیدا نههاتیه:

نان چیچك یا خۆشه و نیركییت دریا

ئهو جهو دخۆشن ددهقی زهریا

خەرتەلوک ژى کر کيژیت گونديا
کوردستان خۆشه ب قا گول و گیا^(۱)

دا گوھ بدەينه فان پەنگ و تەرزا
وەرن دا بگەرپین ناف دار و پەزا^(۲)

بن هیشک و گەنموک و پینگ^(۳) و سپیندارۆک
سێ بسک و سێرموک کيژنە و پەشادۆک

کوردما ب تنێ تونە ماری ژۆک
ناف ترشی د خۆشن کیزی^(۴) و کیزرۆک

ئەوئ ل وان^(۵) خۆشتر سلک و چەواندر
دەرمانی بپین خۆش هەر تویی جاتر

بامی و فلفل وان^(۶) پۆنکەرن دل
ئەو باجانا پەش وەکی چاقی کل

باجانا هەندە یا^(۷) دی کولندە
وەرن رویننە خار نەکنەن گازندە^(۱)

---

(۱) ئەف مالک ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

خەرتەلوک ژى کر کيژیت گونديا
کوردستان خۆشه ب قا گول و گیا

(۲) ل جەهەکی دیتەر:

وەرن ببینن قان دار و پەزا
چاک گوھ بدەنه فان پەنگ و ئەوزا

(۳) ل جەهەکی دیتەر: پێ مریشک و گەنموک و پونیک.

(۴) ل جەهەکی دیتەر: تویز.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: ئەوئ ژ وا.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: وا.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: ئەو باجانا سۆرە یی.

بژیت ههقیزا ویژ نافهك چیکر

بهلگا دهلالی برین پتاکشکر

هندی کو دبیژم نهشییم بیژم بهس

دهرمانی وهرهمنی تویی تاله گهقس

(۲) بهر سلاکا ژیکهن شیف کلوندوکه

(۳) نیقپروژا خوشه چ روینه و لوپکه

رهنگی وهلاتی بوهار (۴) ب جوشه

خارنا گیای ریقاسا خوشه

بو ناف گرارا پیقاز ههر رهوشه

دهرمانی کهری بزانی (۵) کهریهشه

رهوشا بوهار (۶) ههر تویی نهفهل

جانا ناف کهقیا خوشکا (۷) کاری کهل

(۸) من ل دهشتی دیتن کهنگر و کاری

کاریا مال ویژان توچهندا هاری

شوینا (۹) کهزانی سوژا مهرجانی

تو خو شیت نهکه دانی کورتانی

---

(۱) ل جههکی دیتر: دهما خارنی دنیا هه هنده.

(۲) ل جههکی دیتر: کوتل دوکه.

(۳) ل جههکی دیتر: چ روین و لوپکه.

(۴) ل جههکی دیتر: بهار.

(۵) ل جههکی دیتر: دهرمانی کهری مه گوت.

(۶) ل جههکی دیتر: رهنگی بهاری.

(۷) ل جههکی دیتر: رهوشا ناف چالیا تویی.

(۸) ل جههکی دیتر: مه ل دهشتی.

(۹) ل جههکی دیتر: شینا.

ئەه ی گەلی لاوا دا ئەم بزانی

رێیا قی خەتی زەرە نزانی؟

نزان ی پێ یی ئەه کافر دپی

کوپی ددان خار ماری پاشدپی

رێیا رهنگی زەر دیاره نزان ی

تەخمینا دکەه ی تو نەش کوردانی^(۱)

کە من زهقی چاند قە من تو بپی

تو نە بالدار ی لدەستی من بفری^(۲)

من سی رهنگ دیتن ل^(۳) دار ئالینکی

هەر سییا ئیکە^(۴) دەرمانی هوینکی

رێلا^(۵) مال ویران کە چەندا شینە

سەر قە ژ ی بنیپی ناقدا نەبینە^(۶)

وہ دیوار دانا کاریتە ل مللی

خیزی نەکە نە هەمبەری چلکی^(۷)

---

(۱) ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

رێیا رهنگی زەر دیاره نزان ی

تەخمینا دکەه ی تو نەش کوردانی

(۲) ل جەهکی دیتەر: ژ دەستی مدفری.

(۳) ل جەهکی دیتەر: ژ.

(۴) ل جەهکی دیتەر: هەر سی یا ئیکە.

(۵) ل جەهکی دیتەر: رویلا.

(۶) ل جەهکی دیتەر: سەر قەژ ی برینە بنقە نەبینە.

(۷) ل جەهکی دیتەر: خیزی نەکە نە هەقبەریت چولی.

ئەز دئ پسیار کەم ژ چلیئ بەری^(۱)
ما هەتا کەنگی دئ بیتە هەری

ئەز دئ پسیارکەم ژ دارا مازی^(۲)

تو ژ من دلمايي تو چ لەمن خازی^(۳)

مازییا دبێژیت کو مازییا شینم^(۴)

ل هەمی وەلاتا بی مراد نینم^(۵)

کو مازییا شینە یا بەیھودەییە^(۶)

دئ بەنە شارا یا بەهانەییە^(۷)

ئەهی گەلی لاوا دا ئەم بزانی

رێیا دروستی هەر دو کانهیە

کەزانا دوو بەر ئیک ژئ بەنیشته

چ تەنگافیا هات ئەو هەرا^(۸) رشتە

وەلاتی خوشە کانی و ئاقە

ئەو گیایی بێن خوش زانن بوغ، ئەقە

---

(۱) ل جەهکئ دیتەر: ژ چولیی بەروی.

(۲) ل جەهکئ دیتەر: ژ دارا مازیئ ئەز دئ پسیار کەم.

(۳) ل جەهکئ دیتەر: تو ژ من دلمايي ژ من چ دخازی.

(۴) ل جەهکئ دیتەر: مازییا دبێژیت هە ئەز یا شینم.

(۵) ل جەهکئ دیتەر: بی نیاز دینم.

(۶) ل جەهکئ دیتەر: کە مازییا یا شینە هە باشیا تەیه. (بیهوده) پەشقەکا فارسیه و رامانا

(بی قازانج) ددەت.

(۷) ل جەهکئ دیتەر: گەر یەنە شارا یا ب بەهانەییە.

(۸) ل جەهکئ دیتەر: چ نەنگافیا بیت ئەو هە یا.

بژیتن كهفوت بهر ههستی و كهفجكا^(١)

جگارا پێكهه دانه ناف باسكا^(٢)

شینوك و خرنیك نافنه بن كاركا^(٣)

وی رۆژی خوشه کیژ^(٤) بچنه داركا

به رۆژا بگرن ههتا نزارا

دا گوه بدهینه دهنگی ریبارا^(٥)

رەوشا دهف ئاڤا بوو توی چنار

جانا بی سیبهر توی سپیندار^(٦)

هندی سپیندار گهلهكا بچینن

دا لاویت كوردا بشین بهر پوینن^(٧)

بژیتن کیرات یا دی ههلالیک

کاروانیٲ کوردا زی^(٨) دکهنه سهفیک

---

(١) ل جههکی دیتر: بژیتن كهفوت یا هوسکی و كهفجكا.

(٢) ل جههکی دیتر: جگارا تیكهه دانه ناف باسكا.

(٣) ل جههکی دیتر: شینوك و خورنیک ئه و ژی ههرد باشن.

(٤) كچ.

(٥) ل جههکی دیتر: وهر ژی بنیرن ناف بنیٲ دارا

(٦) ئهف مالكا ل خورای د دانهیا سهرهکیدا نههاتیه:

رەوشا دهف ئاڤا بوو توی چنار

جانا بی سیبهر توی سپیندار

(٧) ئهف مالكا ل خورای د دانهیا سهرهکیدا نههاتیه:

هندی سپیندار گهلهكا بچینن

دا لاویت كوردا بشین بهر پوینن

(٨) ل جههکی دیتر: زی.

دا گوھ بدەینە گونی و تەفریان^(۱)
گونیا سۆتنی تەفریە دەرمان

کورسک و گوھیشک ئەو برانە و خویشک
ئەگەر تۆ شییری تۆ نە بە کێریشک^(۲)

بژیتن شلیر ئەوا^(۳) دی کنییر
کێریشک^(۴) نە بە گشتی دی بنە شیر^(۵)

کی جھئی وەلاتی خو نەقییت^(۶)
ناف چ وەلاتان ئەو ب کێر ناھیت^(۷)

ئەوی خو نەقییت یی شەرمزارە^(۸)
چ^(۹) جار نەبیژن کفر بوھارە^(۱۰)

کو^(۱۱) کیرات شین بی نەگرن بوھاری^(۱۲)
ژنا ب میربیت مە^(۱) بیژنی یاری

---

(۱) ل جھەکی دیتەر: گونیا و تەفری.

(۲) ل جھەکی دیتەر: کوردۆ توی شیر قەد نەبە کێریشک.

(۳) ل جھەکی دیتەر: بژیتن ھەفرست ھەیا.

(۴) کێریشک.

(۵) ل جھەکی دیتەر: رۆژا تەنگافیی لاو کرتی میر.

(۶) ل جھەکی دیتەر: چی کەسێ کوپ بیت کە کورد نەقییتن.

(۷) ل جھەکی دیتەر: ناف چو وەلاتا ب کێر ناھیتن.

(۸) ل جھەکی دیتەر: ھەر چی نەقییتن یی شەرمزارە.

(۹) ل جھەکی دیتەر: چو.

(۱۰) ل جھەکی دیتەر: بوھارە.

(۱۱) ل جھەکی دیتەر: کە.

(۱۲) ل جھەکی دیتەر: ب بوھاری.

دا گوھ بـدەینە مروقیـت زانا^(۲)
 بوھارا خوۆشە^(۳) ب دەنگی شـمانا
 کارک کو باری بزن زوی ماری^(۴)
 دلا نـهـبـنـه شار و بازار
 کو کچکیت کوردا سەردکەفنه چیا^(۵)
 خووناقی گرتن سەریـت قا رویا^(۶)
 کە کیژیـت کوردا گازدکەنە لاوا
 لفکیت پارزینا کەفتنە بن سینگیـت وا^(۷)
 خووناقی گرتن بره و ئەنیـت وا
 رەنگی سپی و سۆر دا سەر رویـت وا^(۸)

-
- (۱) ل جەهکی دیتەر: نا.
 (۲) ل جەهکی دیتەر: چاک گوھ بدەنە مروقی زانا.
 (۳) ل جەهکی دیتەر: بهارا یا خوۆشە.
 (۴) ل جەهکی دیتەر: کارک دئی هیـریت بزن زوی ماری.
 (۵) ل جەهکی دیتەر: کیژیـت کوردا سەردکەتـنە چیا.
 (۶) ل جەهکی دیتەر: پارزین هەلگرتن چوونە پەنجاری. ئەف مالکا ل خواری د دانەیا
 سەرەکیـدا نەهاتیە:

خووناقی گرتن سەریـت قا رویا
 ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیـدا نەهاتیە:

کە کیژیـت کوردا گازدکەنە لاوا
 لفکیت پارزینا کەفتنە بن سینگیـت وا
 ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیـدا نەهاتیە:

خووناقی گرتن بره و ئەنیـت وا
 رەنگی سپی و سۆر دا سەر رویـت وا

گولوکی^(۱) گازکر گۆتە نازوکی
وهرن دا بکهین^(۲) هندەک ترشوکی

گوهداری و گوین بژیتن تەراش
رۆژیت تەنگافیا وئ میردانە پاشی

لاویت ملهتی ناقدانەبوون شاشی
خاتینا دارا هەر تووی دار کاشی

هیشتا مهلایى بانگی نه‌دایى^(۳)
شقانا کار کر مه‌ر^(۴) بره^(۵) چیاىی

دهمى رۆژه‌لات هاتنه نه‌یلا
کولمشتا مه‌شکا هوو یا چیلا^(۶)

هات دانى نیفرۆ مه‌رئ ل تشیت خۆرا
بی‌ری ب ری‌که‌فتن گۆتنه^(۷) بسپۆرا

---

(۱) ل جهه‌کی دیتر: کوترۆکی.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: بجینه.

(۳) ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نه‌هاتیه:

هیشتا مه‌لایى بانگ نه‌دایى

(۴) په‌ز.

(۵) ل جهه‌کی دیتر: بر.

(۶) ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نه‌هاتیه:

دهمى رۆژه‌لات هاتنه نه‌یلا

کولمشتا مه‌شکا هوو یا چیلا

(۷) ل جهه‌کی دیتر: بی‌ری ب ری‌که‌فتن بیژنه.

ئەو مەرى تىكەل چ مەر و بزى
شقان و بسپور دورا د بەزن^(۱)

ھندەكا ھىشتە ھندەكىت دۆشنى^(۲)

دەردى بىريا گەلەك د بى ھۆشنى^(۳)

شقاننى گاز دكەت بسپورىت بىزىت
كارك دى گەرىت دى بزنى^(۴) مىزىت

مىھى دى زىتن بەرخى تاقىزىت

كابانىال مالى دى نانى^(۵) پىزىت

ئەقەيە رىكا^(۶) مەرى و قىانى
بىرى ب رىكەفتن كىشك^(۷) بەردانى

شقانى گازگر بەرخەقان كانى

گولكىش گازگر بو بىرىقانى^(۸)

---

(۱) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

شقان و بسپور دورا د بەزن

(۲) ل جەھكى دىتر: ھندەك وشتە و ھندەك د دۆشنى.

(۳) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

دەردى بىريا گەلەك د بى ھۆشنى

(۴) ل جەھكى دىتر: كارك دى ھىتن بزنى دى.

(۵) ل جەھكى دىتر: كابانى لەزكر نانى دى پىزىت.

(۶) ل جەھكى دىتر: رەنگىت.

(۷) ل جەھكى دىتر: بىرى ب دەركەتن بىچك.

(۸) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

شقانى گازگر بەرخەقان كانى

گولكىش گازگر بو بىرىقانى

ئەقەيە خۆشيا مە^(١) ل كوردستانى
كورەى ھەر گۆتن بۆ گوھ لىدانى^(٢)

---

^(١) ل جھەكى ديتەر: ئەقەنە رەنگىت چى.

^(٢) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

كورەى ھەر گۆتن بۆ گوھ لىدانى

چ بکهین ئەم^(۱)

چ بکهین ئەم	ههکه خوینمیژا خوین میتن
چ بکهین ئەم	خوینا گههجا هاته ریتن
چ بکهین ئەم	ما کئ ئەف ژینه هۆ دقیتن
چ بکهین ئەم	مژ و بهفر ههرا تیتن
چ بکهین ئەم	خوینمیژ ههری کوردا دمیژن
چ بکهین ئەم	دلپیت ژارا یئ د برپژن
چ بکهین ئەم	جاش ژى ههمى د لال و گیژن
چ بکهین ئەم	یئ پینگاڤا دویف د هاقیژن
چ بکهین ئەم	هوین خویندنگهها نهخوینن
چ بکهین ئەم	دایکا زارۆك بو نهمینن
چ بکهین ئەم	دل پر خهه و پر برینن
چ بکهین ئەم	کچا بی دل ییت دورینن
چ بکهین ئەم	جۆتیار زهقیئ نهکیلیتن
چ بکهین ئەم	مهگیگر مهیئ نهگیریتن
چ بکهین ئەم	شهقا تارى رۆن نهبیتن
چ بکهین ئەم	ژههرا ماری نه بریتن
چ بکهت ئەو	ئهري شووشی چهوا بژیتن

^(۱) ئەف ههلبهسته ل سالا (۱۹۷۶) ئ ل گوندی (شوش - دهقرا زیباریان) هاتیه فههاندن.

مال ئاھایا بابج مەزن بارزانی^(۱)

فەلەك خائین مال وێرانئ
بەھی كەفتە كوردستانئ
سەرۆكئ مە كوردا كانئ
گەلی كوردا كا بارزانی

فەلەك خائین ئەی هیلاكی
بۆچی مە دبەی قئ رۆناكئ
ئاگر بەردا سەر میلاكئ
رەخنە نینە ژ یەزدانی

بارزانی ئەم بی باب كرىن
بی گومان ئەم هەر دئ مرین
ئەم نەویرىن تیر بگرین
بوھار داھات زقسسانی

خەستا تولى هەژاری یە
مشەختیا تە خەریبی یە
ملاھتئ كورد چاف گری یە
هەوار چوونە بەر ئاسمانی

سەیدا یئ چووی ئەمیت هیلاى
سەیدای چەمئ بۆ مە كیلاى
ئەو بەھەشتا خودئ یا دای
یا تیدا بەھرا بارزانی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتی (۱۹۷۶/۳/۱۱) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زنیاریان) هاتیە

قەھاندن.

بارزانی نهیئ مری با
هەر بهرچاقیت دوژمنی با
بلا شووشی بهدهل وی با
مه ههواره یا بارزانی

گولانی ئەم هوشیار کرین
ئەنزالا ئەم هیلاک برین
کوردین چ جار ئەم نامرین
نا برییتن کوردستانی

لافاوەکا گهوره باری
مژ و تهما کره تاری
مهسوود رابو بچینه هاری
سهه موخابن بو بارزانی

نهکیر برا تو ب خودئ کهی
پسیاریت باش ل بارزانی بکهی
وان پرسیارا ب کوردی لی بکهی
پهحههت بیارن سهه جانی

من سویند خاری ب کوردستانی
ئهو نهمرن ل گوردستانی
شیر نابریین ل بارزانی
گوری ته بهم ئەهی بارزانی

ڦيان^(۱)

جانەك من ديت سەريانى
چ حال بو من نەهيلا
پاشى بەژنا وي جانى
ئەز كەفتمە ناف نەيلا
ئەز هەژارى بەژنا تە
هەردەم ئەزى ل ناف پيلا
ژيەر قينا بەژنا وي
ل من تيتن ئەف هەوارا
تە ئەز ديتم سەريانى
چ حال بو تە ژى نەمان
دەمى ئەز تە نەبينم
پۇنناھى ل من وندا بوو
ئەوي عەشقى بينيت
ژ دو نيايى جودا بوو
خەنيە ل خودان مرادا
ئەويىت خودان دوست و يار
تو خاتينا نازدارى
كولىكا سەرى چييا
تو پيئاسا رەنيايى
داخازا دل تاوييا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پيئكەفتى (۱۹۷۶/۴/۲۲) ئى ل باژيرى (ئاکرى) هاتىە قەهاندىن.

ئەز گرنوشی وی جانئ
هههیکه لا یونانییا
ژیهر تیرا چاقییت ته
ههدهم ئەهزی بریندار
ئەز چ لی بکهه وهلاتی
ههکه نهبییت پیهارهک
ههکه لاوی بی ههقال
ئەوی نهبییت سهیهارهک
ئەوی جانا شهنگ و شوخ
ههکه نهبییتن یارهک
مینا مرۆقی لاله
کوی نینه دهف و زار

ته ب چ نادم⁽¹⁾

جانا منی پر دهلالی
یا شرینی یا شهپالی
شهفا تاری تو شهمالی

ته نادم ب شهف بهراتی

وهره دهرفه ههرۆ جارەك
ل رویین ته ههبوو خالهك
جزی عه ما دگه ل تهبارەك

ته نادم ب ئهرهفاتی

جانا دهلال و خهم رهقین
ئاشا و قیکاس ناف شرین
ئەز و تو دئ پیکفه ژین

ته نادم بهرهکاتی

ئاشکرا بین کاریت بهزر
وی شهفا لهیلهتولقهدر
گافا خودی ژین زیدهکر

ته نادم ب سهر کهراتی

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته ل رپیکهفتی (1976/4/25) ئی ل گوندی (شووش - دهقرا زیاریان) هاتیه

قههاندن.

جانا دهلال رابه لهزكه
شان كوئانا ل من خلاسكه
ئهقى دهردى ل من بهسكه

ته نادم ب عههساتى

كوره ههزار و بى كهسه
چ جار نابيژيت من بهسه
دلى من دا بهر مهقهسه

ته نادم رۆژههلاتى

ته نادم ب مالى دنى
ئاكرى و شووشى و شهرمى
نائين تليا ته ب تنى

ته نادم ب كائيناتى

مهزهر دڤیتن^(۱)

جانئ زهرئ یا پیروزی
مه تو خاستئ ل زاگرۆزی
ههتا کهنگی یا ئالۆزی

دئ ههوارکههه جانئ زهرئ

زهر نیرگزا ناڤا لاتئ
ئاری دا من دگهل راتئ
ئهز کههفتیمه بهر ساباتئ

ئهزئ ل بهر چهرخا جهنجهرئ

تونه سیقئ و تونه خوخی
تودارهکا شهنگ و شوخی
رۆزا مییدیای و کاردوخی

وئ رۆزئ یئ گوئئ ههرئ

ته هاقیتمه ناڤ دوزهخئ
سولهیمانئ بو شهپنهخئ
کهنگی دئ قئ کهفن کهرخئ

کهنگی دئ رۆز هیته دهرئ

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۸/۱/۱۵) ئ ل گوندئ (شووش - دهقهره زنیاریان) هاتیه

قههاندن.

ئىرۆ زهرى مە زۆر دقپىتن
رۆژا زهرى دەمى بىتتن
دەمى نقىپىژى دى ھىتتن

ئەزم ئىمامى مینبەھرى

دلى (شووشى) گشت برینن
چ دەرمانا كەس نا ئینن
ئاخ و ئۆخین ئاف و خوینن

بریندارم بەر خەنجەھرى

برینیت من تەژى خەنجەر
مىرخاز نینە دابینە دەر
ئەز دى مرم زۆرن كەسەر

كا خاتینا ل بەر پەنجەھرى

ئەف دەولەتە كەس چ ناكەن
چ دەرمانا پەیدا ناكەن
ئەقى دەردى دەرمان ناكەن

كەس پى نەدا قى پىبەھرى

(شووشى) نەبىژە گۆتتا
دى ل تە دزن ئاخفتتا
دى تە گرن كەنە كونا

كەس نینە تە بىنتە دەررى

ئەگەر روس و ئەمىرىكەيە
چ ئینگلیز و فرەنسەيە
ئەو دزانن مە مافەك ھەيە

مە ل قى تارىخ ناینەدەررى

ژارۆ دلو^(۱)

ژارۆ دلو بریندارۆ
خەم گران و بەندەوارۆ
تەژی هزر و گرانبارۆ

برین کویر و بی دەرمانۆ

ژارۆ دلو تە چ دقییـتن
گەمی هەیاومەر دگەریتن
فەلەکاتە یا ناھیتن

تە نینە چ مەلەقـانۆ

ژارۆ دلو هەش پـیـومەرۆ
یـیـ جۆتیار و یـیـ کارکەرۆ
دەری مالى هەر چەپەرۆ

خانـیـ چوولە و مال و یرانۆ

ژارۆ دلو پـرـئاخینۆ
تەژی هزر و پرتەخمینۆ
هەتا کەنگی هار و دینۆ

رابە دلو بی خو دانۆ

ژارۆ دلو تە کەس نینە
فەلەکاتە یا خالینە
رێکا خارە و یی ئەقینە

ئەى یی سەر و یی سەمیانۆ

^(۱) ئەف هەلبەستە ل سالا (۱۹۷۹) ئ ل گوندی (شووش - دەقەرا زیباریان) هاتیە قەھاندن.

ژارۆ دلۆ سەری خەما
تو بهوشتی چ ل تە نەما
کا رۆژا سەیران و گەما
تۆ هەر مای بی بەرهقانۆ

ژارۆ دلۆ بی چارەۆ
بی کولەك و پەنجەرەۆ
چ هاتە سەر سەری تەۆ
تەزی کول و پەر کۆقانۆ

ژارۆ دلۆ ل کولاً مشتی
خەمیت تەنە بار و پشتی
بارانەك هات بەار کوشتی
باغچە ی نەمان رەزەقانۆ

خواندن^(۱)

ماکا مالا هتا خواندنه
هزار دهرزی نه گیسنه
دارا بهنئ نه ئاسنه

بژییت مرۆقی خویندموار

یی نه خوینییت نه دامه ته
نه زانین دهرد و زیلاله ته
سرۆشتی نه زانا سو حبه ته

خواندن نوژداری بریندار

گه لو بخوینه بکه رۆناهی
وه لاتئ خو بکه ساهی
بی خواندن نینه ته ناهی

چار خانی بی دهرک و دیوار

وه ره بخوینه دا بزانی
گهر نه خوینی پیشه مانی
بیانی چوونه ئاسمانی

چوونه ئاسمانا خویندموار

ئه و که سی خویندن نه قیتن
ل قئ جیهانی بکییر ناهیتن
بی خواندن رۆژ نا هه لیتن

دی مینییت ژار و بهندموار

---

^(۱) ئەف هه لبهسته ل رپیکهفتی (۱۹۷۹/۱۱/۱۰) ئ ل باژپرئ (ئا کرئ) هاتیه فه هاندن.

گەر بخوینن دئ پیشکهفن
گەر نهخوینن سهر ناکهفن
شان ژبیریا دویر ناکهفن
ههتا کهنگی دئ کهی ههوار

ئەز ژفانئ (١)

بابل ھاتە جەم گولئ یە
کەر مرۆقئ کەرەشئ یە
بازی لاوئ نیچیری مە

ئەز ژفانئ نیچیری مە

ھۆزانئانم ئەز شووشی مە
ژ بنیاتی ئەز ھەرکی مە
ئەز ھەژاری مللەتی مە

چاقە نیپری وئ خاکئ مە

خویندەواری ژیرە کارکر
بالندەرا خو پزگار کر
بەس کەوئ جەئ خو نەکر

ئەز ژفانئ وئ گولئ مە

بابل ھاتن بو مە تەنا
سەر دئ ھینە سەر پەسەنا
شقان چوونە سەر کەپەنا

ئەز ژفانئ وئ بییری مە

---

(١) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٠/١/٢٠) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زنیاریان) ھاتیە

قەھاندن.

(هومیروس) م^(۱) یئ کورمه
(شکسپیر) م^(۲) بی چاره مه
بۆ وه لاتى په روانه مه

ئه ز ژفانى وئ مومك مه

فه ره ادا لاوى شرینى یه
مه دیندارى وئ زینى یه
سیامه ند گورى خه جى یه

ئه ز ژفانى وئ په ریى مه

هه سپى گۆته چیا و په ریى
ئه ز كه فتمه ئه قى هه ریى
ژ من كه كه ئه قى ده ریى

ئه ز ژفانى وئ رپك مه

چیاى گۆتى نه زانى
بیانى چوونه ئه سمانى
نه مه ماله و نه مه خانى

ئه ز ژفانى وئ زه ریى مه

قى گه وه ریى دئ دارپژى
كهنگى نانى دئ باش پپژى
یا ل ناف دلى تو نابپژى

ئه ز ژفانى وه لامى^(۱) مه

---

(۱) هومیروس، هه لبه ستفانى ناقدارى ئه غریقى دناقههرا سه ده یا نه هی و هه شتى به ری زاینیدا دژیا.

(۲) ولیهم شکسپیر (۱۵۶۴-۱۶۱۶)، هه لبه ستفان و نقیسه ریى ناقدارى ئینگلیزی .

کا پوڻاھى د مالا مھدا
چرايى مھ رھوشھك نھدا
قھسيى وھلام قھت قھنھدا
ئھز ژفانئ وئ كيژئ مھ

---

(۱) بھرسقا.

كینه ئەم (١)

وهكى خهلكى ئەم ژى مێرىن
تهنگاڤیا بهچكه (٢) شیرین
ههتا كهنگى هۆد بى خیربین

مللهتى كورد پا كینه ئەم؟

یان گهلهك كورد خو نهناسن
ههتا كهنگى د بى كراسن
خودان كار و تهقر و داسن

مللهتى كورد پا كینه ئەم؟

ههردى بیژین ئەم كورمانجین
بى یاساینه و بى ئارمانجین
بو فهلهكى خوش ئارمانجین

مللهتى كورد پا كینه ئەم؟

بوچی كورمانجى نهزانه
ژیو خهلكى خوش نیشانه
رینجبهریت بهگ ئاغانه

خو نهناسن پا كینه ئەم؟

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٨٠/٤/١٥) ئ ل گوندی (شووش - دهقرا زیاریان) هاتیه

قههاندن.

(٢) بجیک.

هندی بهگن یان ئاغانه
سوخره و بیکار کاری وانه
پاله و جۆتیار سهه گهردانه

مللهتی کورد پا کینه ئهم؟

هندی شیخ و ئاغا مابن
شاشکین مهلا دگهل وان دابن
خواندن ل زارۆکا جودابن

مللهتی کورد پا کینه ئهم؟

خودانین شیخ و ئاغا بین
دی ههزار و دی رسوا بین
ل مافیخ خو دی وهندابین

مللهتی کورد پا کینه ئهم؟

گهلی کوردا ئهم وهناکهین
ئهم ئایینی وهندا ناکهین
زۆرداریی قهبوول ناکهین

مللهتی کورد پا کینه ئهم؟

ئهم ژ خه لکی کهفتترین
ژ گه لهکا میړینتترین
ههتا کهنگی ئهم دی گرین

دا بزانی کا کینه ئهم؟

پابه شووشی مال ویرانۆ
بریندارۆ بیخ دهرمانۆ
بو مللهتی دل کوکانۆ

بیژه کوردا کا کینه ئهم؟

هەر وهکی چه مکی و سینه مێ چه ند رەزلی مه دیتن
ئه قینی ئاگره کی گهرمه ئه و چجارا ناچیتن
بالنده ل دهردی بزانیته ئه و ژبه ر نافریتن
رۆژا ئامیدیخ دهرکه فتی هاته گه لیخ دیره شیخ^(۱)

هەر وهکی یووسف^(۲) ل مسرئ بو جانی زوله یخایخ
کا شیخ ئه حمه دی جزیری^(۳) ئه و دلدارئ سه لوائی
هەر وهکی قیس دین و هاری ژ ئه قینا له یلایخ
ته ئاگر به ردا دلخ من ما ته به سه که له شیخ

خۆزی ئه ز ژ قی جیهانی چوو باما ناف سهیرانی
ههتا کهنگی ئه ز هه ژارم دی مینم ل کولانا
مرنا مال ویران ل پیشه بی کار کرم ژ ددانا
جیهانی گوڤه ند گریدا کوره^(۴) هەر مال شووشی

بو خاترا یهزدانی مه یگیر جامه کی^(۵) هیڤه بینه
دا ئه ز وی جامی بنۆشم^(۶) داڤه که وین برینه
برینداری بی دهرمانم دل تهژی ناف خوینه
دیوانی سه رخۆش و مهستم دویرم ژ وی روی گه شیخ

---

(۱) گوندی (دیره شیخ) د که قیته دهڤهرا بهرگارهیا.

(۲) یووسف پیڤه مبه ر (س).

(۳) مه لا ئه حمه دی جزیری.

(۴) هه لبه ستخان باسی خوه دکهت.

(۵) (جام) په یڤه که فارسییه و پامانا (ترار یان ئامان) ددهت.

(۶) (نۆش) په یڤه که فارسییه و پامانا (ڤه خوارن) ددهت.

خاتوینا دئ ل کیڤه ئینم دا وی جانئ بخازم
من نه ماله و نه مرۆف ئەز ههژاری بی مرزم
خه لکی بویکیٔ قه گوهاستی زاقایی بی نیازم
داسا ل بهر کویرها ههستیای دلخ من دایه جۆشخ

جانا نازدار و شهپالی ئەهی شرینئ ده لالی
وه لاتی بی بویک و نارین نا ئینیت پارچه نالی
زاقایی بی خهن و پیز و نه دانیشن ل مالی
ئهو کهسی نافی وی تینیت دئ ژیرا بهم کرنۆشی

گول^(۱)

گولئ جانئ ته چ ل من کر
کولا دلئ ته دەر نه کر
ته ئەف دەرده دەرمان نه کر
ته ئەز سوتم کر مه پەژی

گولئ ته ئاگر بەردا من
دەرمان نه بوو برینا من
ته بو داخکر میلاکا من
هەستییت من نه مان مهژی

هەمی خەلکی خو خەملاند
یئ گوپال قئ با خو چه ماند
رەنگئ ستیرا ژ دویر جه ماند
کەس ناکەت داوەتا مه ژئ

خەلکی قەبەین دوکان و سیئ
ل مه پیر بوون مه زن و بچیک
گولئ کەنگی دئ تو بیه بیئ
دا بی مه پیش پەردا تهژی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۱/۱/۱) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زیاریان) هاتیە

قەهاندن.

گه لهك ژمه هار و دینن
 ل کولانا خود لهقیینن
 دهست و پییدا د پارهه ژینن
 ئه و نزانن مالی مه ژی
 گولئ جانئ هه ی دهلالئ
 ناک شیرینئ چاف غه زالیئ
 ل مه داهات سه ری سالیئ
 ئومیدا مه جه ژنا ته ژی
 گولئ جانئ هه ی ره به نیئ
 کهنگی هه قال دی بین که نیئ
 گه لو پابن ئاقئ بده نیئ
 ژ تیهن نادا یا قزق ژی
 گولئ جانئ هه ی خاتوینئ
 که هفتت ری ژ هیلینئ
 جوانتری ل خاتوین زینئ
 قال نه بی دلئ ته ژی
 لینین^(۱) پابوو ل ئوروساتئ
 رهنگئ سوور دا بهر خه باتئ
 گولا من مال ناک لاتئ
 دلئ من پیشقه گورمژی
 مه وهلام دا کوردی زانا
 شووشی مر ل ناک کولانا
 ئه م نابهینه گورستانا
 دا کورد بینه بههیا مه ژی

^(۱) فلادیمیر لینین (۱۹۷۰ - ۱۹۲۴) سیاسه تمه دارئ رۆسی.

وهلات (١)

ئەى وهلات ئەم بەندەوارىن
بۆ وهلاتى دىن و هارىن
گەر نه ناسىن شهرمه زارىن
بەندەوارىت ئاخا تەينه

ئەى وهلات ئەم پىشه مانىن
پاشى تە ئەم بىخ خودانىن
بۆ وهلاتى زىره قانىن
زىره قانىت ئاخا تەينه

زۆر خوشه نفاقى وهلاتى
بزانه هەر توو خەباتى
چەندا خوشه ب سەرىه سىتى
دىموكراسىت ئاخا تەينه

ئەى وهلات بۆ تە هەزارىن
شەف و رۆزا خەباتكارىن
بۆ وهلاتى ئەم سەفارىن^(٢)
ئەم سەفارىت ئاخا تەينه

ئەى وهلات ئەم خويندە قانىن

---

(١) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (١٩٨٣/٩/٥) ئى ل گوندى (شوش - دەقەرا زىباريان) هاتىه

قەهاندىن.

(٢) (سەفار) ئەوى كارى سەرى دكەت.

گەر نه خوینین پیشه مانین
دئ بندهست بین نا پیشکه قین
ئه قینداریت ئاخا تهینه

ئه ی وهلات ئهم هو میروسین
سه ر بنیدین قیت و قوزین
پاشی ته یخ مال و هووزین
ئهم رینجه ریت ئاخا تهینه

ئه ی وهلات ئهم بو ته ئاشین
هه تا کهنگی ئهم ل پاشین
موخابن ديسا ئهم جاشین
ئهم پیشمه رگیت ئاخا تهینه

ئه ی وهلات بو ته چه له نگین
ئهم خودان خامه و تقه نگین
په هله وانیت شه ر و جه نگین
ئهم پلنگیت ئاخا تهینه

ئه ی وهلات بو مه به هه شتی
مه سویند خاری ب ززاده شتی
بو ژینه کا پر سه ریه ستی
شه ره شانیت ئاخا تهینه

ئه ی وهلات ئهم هه ر دبیژین
ئهم نه چارین خوینئ بریژین
ئهم بیخ مافین نه خوینمیژین
ئهم خوینریژیت ئاخا تهینه

رۆژهه لات⁽¹⁾

رۆژ هه لات هه يقا بوهارى
خوناقهك دا روييت يارى
من سلاقهك كر نازدارى
گوتى بخير بيت ئهقى جارى

خار و ئاستهنگيت دلدارا
ئهم ناهيلين ل ناق دارا
هه رته ئاق نادهينج جارا
ئهو مهزن بين وهكى دارا

سيسن و نيگز و ريحان
ئهو ييت قهبين ناق قان رهزان
هه ر سى فيكرا بووينه ميھشان
سهيرانا دلئى قان لاوان

رۆناھيا چاقا به لاقكر
دهرمانئى دلى پهيداكر
جانا دهلال من دهرمانكر
خه م و ئيشا دهق مه باركر

⁽¹⁾ ئهق هه لبهسته ل ريكهفتى (1983/11/12) ئى ل گوندئى (شووش - دهقرا زيباريان)

هاتيه قههاندن.

شوووش كا رۆزا ته ب بينم
هندهك گولا بو ته بچينم
ئاوازييت خووش بو ته بخوينم
كول و خه ما فهه رهيينم

بوهارا تال^(۱)

بوهارا تال خەم هەلگرە
پۆز ب پۆز نەخۆشترە
کەسێ نەما بیھنا فرە
زستان گەلەك ژێ چیتەرە

بوهارا تال زەمین شووشتلی
بارانەك هات بوهار کوشتی
خەمیت مە یین بار و پشتی
دێ چ لێ کەین ئەقی تشتی

بوهارا تال تەژی خەمە
ژ مە بوورین چاخ و دەمە
نەما دەمێ شاھی و گەمە
کی دبیژتن یێ ھندەمە

بوهارا تال قەت نەمابا
خودێ ھابیل ھەر نە دابا
قەلا چەپەل بەر نەدابا
دا بەس کوشتن ھندە ھەبا

بوهارا تال چەند ما بیت
وہلاتا خوین دێ ژپرا بیت

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۴/۲/۱۱) ئ ل گوندی (شووش - دەقەرا زنیاریان) ھاتیە

قەھاندن.

بازە بەرەك پەیدا نابیت
بئى گومان كەس دەرياز نابیت

بوهارا تال دەرد و كوله
رەوشا بهارى بلباله
يى ناخوينيت يى دل كوله
چونكه بوهاريا بئى گوله

بوهارا تال شينى و گرى
بارانەك هات و كوزرى
زيندييا گۆت خوزيال مرى
ئەوى خول مە جودا كرى

قى بوهارى خەمل نينه
گول و سولین تیدا نينه
كەسە ئاگەل كەسە نينه
يى باخقيت ئەوى دينه

كاركەر و جۆتیار^(۱)

رأبه جۆتیار دەست هەلینە
تێج کاركەر دۆستێ تەیه
جەرگ و دل تەژی برینە
نێج زۆرداری دەردێ تەیه
زۆرداری دل ب کەسێ قە نینە
چەند بکەن بیھودەییە^(۲)
چەند بکەن هەر یا بی ژینە
ئەو دوژمنێ نانێ وەییە
جۆتیاری گۆتە کاركەری
تۆ دێ هەرچی بۆ خەباتێ
هەمی گاڤا ئەم بی سەری
ئەم نابینین رۆژ هەلاتێ
جۆتیارە ژاری بەر دەری
ئەو ناھیتە ناف دەواتێ
خەلکێ هەمی شوقێ چاندی
هەر ئەم قەماین بەر ساباتی
کێ پێ دایە بەلەنگازا
هەر ماركس^(۱) و لینین

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۴/۵/۴) ئێ ل گوندێ (شووش - دەقەرا زیاریان) هاتیە قەھاندن.

^(۲) (بیھودە) پەیشەکا فارسییە و رامانا (بی قازانج) ددەت.

دئ لیدن ته‌مبیر و سازا
 دا زۆردارا قه‌به‌بهرینین
 گوه‌ نه‌ده‌نه وان جه‌مبازا
 یخ دلیخ هه‌وه دخ‌رینین
 دا لاو بیژنه کچ و نازا
 دئ هاری مه‌ ده‌ست هه‌لینین
 جۆتیارى توقی خو بارکر
 ئەو چوو سه‌ر شوڤ و به‌یارا
 رینجه‌ری ده‌وار کورتان کر
 دا بینیتن به‌اری دارا
 کارکه‌ری بی‌را خو پاکر
 چوو ناک گوند و شارا
 ئیڤاری وان قه‌ستا مال کر
 هاتنه‌ قه‌ که‌ریبیت جارا
 کارکه‌ر و جۆتیار دئ رابن
 به‌س هه‌زاری هه‌ر بنان
 هندی نه‌زانیت وه زۆردارین
 بی کار خوه‌ی دئ قه‌مان
 هندی زۆردار ناک وه مابن
 ل ناک جیهانی د کیم هه‌قائ
 ده‌می زۆردار ناک وه نه‌مان
 وئ رۆژی هنگ خودان مان

(¹) کارل هانریک مارکس (۱۸۱۸ - ۱۸۸۳) میژوونقیس، ئابووریناس، جفاکناسی ئەلمانی.

کارکەر و جۆتیار د شرینن
ئەهون خودان داس و تەقەر
چ پۆزێن وە ساھی نیینن
هەمی پۆژ هەر هەر مژ و عەقەر
بۆ خەلکی چەکا دەهەلینن
جەپین وان هەر شاخ و کەقەر
مەرپیت وان بەرخا نائینن
هەر دئی قەمیینن ئستەور

کارکەر و جۆتیار دزانن
ئەو دئی باش دانن دیوارا
بۆ خەباتی پاهاهوانن
دا رزگار کەن مە هەژارا
هەمی گاڤا زیرهقانن
دا نەهیلن چ نەیارا
زانباری هەر خویندەقانن
ئەو ئاڤا دکەن گوند و شارا

کارکەر و جۆتیار دئی رابن
ئاڤا دکەن کوچک و خەلاتا
خودان مساسە و گوپالن
ئەهون میڕین ل ناڤ جڤاتا
جۆتیار دئی چیت ناڤ دورینن
کارکەر خوھی قەدمالیتن
شان دئی هیتە شەقینن
ئەو بەر مەری دئی کالیتن

کارکهری چاقی ل ژینی
کی ههیه دئ وی گریتن
دوکاندار هات ئەم دئ چینی
کادی چ ژئ سـتینیتن

گلهی^(۱)

ئەری ما باشە ئەم باری بکەین گلهیا
کورەى نەما رۆناهی ما دى چ لى کەت چاڤا
ما ئەم نزانين کى رۆژى بقر ویرایه دارا
کەر چ باری نا ئینیت گەر نەبن تەنگ و کورتان

کورە بى گۆپال نەشیتن ئەو نزانیت چ کەرخی
هوستای نەمان چ ئامیر ما دى چ لى کەت چەرخی
قەسابى نەبن چ ساتور نابریت سەری بەرخی
پارە بەهەشتى دکریتن بەلى ما ناکریت دۆزەخی

گەر هەیه سە یى بخاسیەت هەری کى دى کوژیتن
کەس هەیه ل قى جیهانى دەقى ماری بمیژیتن
کورە بیته نك شقانى ما دى چ ل پەزى زانیتن
دەرستە و تەرەکتەر هاتن ما کى دى ژ گای رازی بیتن

گورك دى هیتە ناف پەزى شقان دى ب لەز کەڤیتن
دەمى شقانى هەوار کرسە دى هەر رەویتن
ئەگەر سە و شقان دخائین بن ما کى دى د هەوارى چیتن
شقانى مەر نە چەراندی مابیژی دى چ دوشیتن

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتى (۱۹۸۴/۵/۲۱) ئى ل گوندی (شووش - دەڤەرا زىباریان) هاتیه

قەھاندن.

مخابن بۆ پیره میړان ئەو پیریټ شیرە منداڵ
ئەو مالا چ ژن نەتیدا کێ گۆتیه دئ بیتە مال
ئەو ژنا میړا نەناسیت کانی وی ژیره و کەمال
ئەو میړی چ ژن نەهەلگرتی کێ گۆتیخ لاوی دەلال

ئەو کەسی هاتیە جیهانی ئەو هەر دی خەلەت بیتن
مەرج نە ب شاجۆر و تڤهنگی یان سمبیلێت قیتن
مخابن بۆ خەلکی زانا پی نەزان پی بکەنیتن
کی دەمی کەر ژیره‌ڤان بیت ما بۆچی دئ زریتن

گولانا ئاشتیخواز^(۱)

ملاھتی مە ئاشتی خوازە
کو مە نهقین شەر و جهنگ
لی ئەم کوردین پەهلەوانین
پەر هونەرین بناف و دەنگ
ئەو کەسێ دۆستی ئاشتی
هەر ئەو ئەو لای چەلەنگ
دیار کەن مافی مە کوردا
مە نهقین تۆپ و نەهنگ

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل سالا (۱۹۸۶) ئی ل گوندی (شووش - دەقەرا زیباریان) هاتیە قەھاندن.

جانا دەلال^(۱)

جانا دەلال تۆۋەندىكى
بىژە كەنگى دى پەيدابى
يا بى مېرو بى مال بابى
هەتا كەنگى ناھىيەقە

جانا دەلال تۆۋەنچى
پەشە كچىت وەلاتانى
دەنگى مە گەشتە يەزدانى
بىژە كەنگى دى ھىيەقە

تۆۋەن شىلېرى شىرىنتى
بەفرا چىيا سىپىتى
ھەيەقا چاردى رۆھنتىرى
ئەزب گورى تۆۋەنقە

جانا دەلال گولولا سىپىدا
گولېت گەشەبىن رۆزى لىدا
بۆنەھاتىە د رۆناھىيىدا
ھەتا كەنگى تارى و شەقە

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۶/۶/۱۰) ل گوندى (شوش - دەقەرا زىباريان) ھاتىە

قەھاندن.

پوییت جانی هژیروکن
سهریت لیقا ره به نوکن
مه مکیت جانی شه ماموکن

به ختی ته مه ئیک ب ده قه

جانا ده لال خو بنازینه
کراسی ئیک رهنگی بینه
به چاقیت مه خو بخه ملینه

دهمی مهیه تو رابه قه

جانی نهزان گهر نه خوینن
ل وان فیرگه ها نه و نهروینن
به لهنگه ازن دلبرینن

میری ژگه پورا ناهینه قه

جانا ده لال خوش دقایتن
دهمی پوژا جانی بییتن
خوداننا بویکی دهییتن

لکا پهری هه لده ته قه

مال ئافاهيا رەقىب مستەفا ئاكرهه (١)

رەقىب برا مه ههوار كر
گهنج و لاوا ههتا كاركر
تهژى هه زوى ل ناف مه باركر
نهگهشتينه سه ر خهنا ته

رەقىب تو خوښ هوزانقانى
تو يى ژير و خوندهقانى
ل ناف ههقالا شهش ئەزمانى
شووشى نهشيا بيته دهق ته

رەقىب دۆستى مه ههژارا
شيني و تازيه خوينهدهوارا
دى چينه دهق مشك و مارا
دا ئەو نهخون جهندهكا ته

ههقى كارين ژ جهليلى
دا بيژيتيه ميكاائىلى
باران بهين ب مهليلى
دانهرزيت تابيتا ته

---

(١) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتى (١٩٨٦/١٠/١٥) ئى ل باژيرى (ئاكرى) هاتيه فههاندن.
ئه نومر شهعبان ئاكرههه ديبژيت: "سهلمان شووشى ئەف هوزانه يا فههاندى ب
هه لكهفتا چليا شههيدى هوزانقان رەقىب مستەفا ئاكرههه".

سـيپهـي موخـابن پـي بـري
كانى زهركا دكهـته گـري
كهـئـى سهـريـ خـو شـين كـري
وا ژى تازيه ژيهـر مرنا تهـ

رهـقيـب بـرا تـو دهـلالـى
موخـابن بـو ئـودا خـالى
زاڤا نهـما بيـك بـو نـالى
نهـ هـاتـينهـ پـيرـوژ يـا تهـ

هـهـڤـالهـك چـوو ئـودا بيـكـى
تـو بـو ناچـيهـ بهـر خـودـيـكـى
كا تهـ چى يهـ دل خـوريـكـى
كا چ هـاتـيهـ سهـر سهـري تهـ

خـوشـكا مـنـى خـوش هـهـڤـالى
ئـهـى بـى خـهـمـى بـى خـيـالى
هـاتـهـ تـيـكـ دان ژيـانا سـالى
تـو نـابـيژى كـا لـاقـى تهـ

بهـلگـيت دوهـريـين ژ داربـيا
كهـلهـكا مـن وهـرگـهـريـيا
كانى زهرـكـى خـوين رژيـيا
تهـنهـ گـوت كـا رهـقيـبـى تهـ

شەهیدیت وەلاتی (١)

سلاقیت گەرم بۆ سەر شەهیدا
ئەو بەختە وەرن ناک وەلاتیدا

بە یای شەهیدا زۆری گرانە
ئاخا گوری تە بۆ مە دەمانە

ئەقان شەهیدا یی خو دوراندی
شاخ و بەریتە بخوینی خەملاندی

ئەقان شەهیدیت چەلەنگ و نازدار
ئاخا وەلاتی بخوینی کر نیگار

شیرەت شووشی ژ مالهتی بیتن
ناقی شەهیدا هەر بمینیتن

جەگەر هنگقینە وەلات شەریترە
چ جار نەبێژە شەهید چوو مر

مالیت شەهیدا بلا ئەم نەگرین
ئەری کێ گۆتیە شەهید ییت مرین

جاتی گریی بلا ئەو بکەنن
بۆ سەر وەلاتی دی هەر گوری بن

---

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٧/١٢/٩) ئی ل گوندی (شووش - دەقەرا زنیاریان) هاتیە

قەهاندن.

چەنگەکی ئاخى نادەین چ جارا

دئ خوینی پيژین مینا پویبارا

چ مللەت نینە شههیدا نەدەن

ئەف خاکا خۆ ل دویف کەسە بەرنەدەن

کاری شههیدا بو مە هەر ژینە

چراییت مەنە خویش پۆناھینە

گەلەك دبیژن شههید مرینە

خامتە ی پی گۆتی ئەقە وە نینە

چاف مهه (١)

رابه سهرخو ئه‌ی ده‌لالی روی گه‌شا به‌ژن زراف
به‌ژنا ته‌ چهندا شرینه گه‌رده‌نا ته‌ یا ته‌ره
که‌زیین ته‌ مینا ره‌ش مارا دگه‌ل وئ پرچا داف داف
ئه‌نیا ته‌ ستیرا رۆژییه‌ چاقیت ته‌ و هه‌یثی شه‌ره
سۆراقی ب کار نه‌ئینه‌ نه‌ مه‌رجه‌ گه‌له‌ک بزاف
دئ به‌سه‌ جه‌رگی من داخکه‌ دلخ مه‌ ئاف و گه‌ره
می که‌وا ل سه‌ر چیاپی کولک مه‌ ژیه‌ر قه‌دایی داف
توی پورا ناف چه‌م و کانیا ته‌ سینگ نیگار و په‌ره
ئه‌وچ ته‌قنه‌ ته‌ راچاندی شه‌پال بیهن گولاخ
ئه‌زدئ وئ ته‌قنی راچینم یان مافیله‌ یان به‌ره
به‌بینا سه‌ری زۆزانا سیسنا ته‌ژی خوناخ
بیه‌نا ته‌ مینا هه‌لالی دا بینکه‌م پاشی هه‌ره
خانما که‌لا ئامیدی شووشی یه‌ کوری بی چاف
گافه‌کی ل ده‌ف مه‌ بمینه‌ تو و خودی تینه‌په‌ره
چاقیت ته‌ هه‌یقا نه‌هینه‌ مه‌ نه‌مان چه‌رگ و هناف
روییت ته‌ مینا رۆژینه‌ قینا ته‌ بو مه‌ زه‌ره

(١) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ل سالا (١٩٨٨/٢/٢٢) ئی ل باژیری (ئاگرئ) هاتیه‌ قه‌هاندن.

حه له بچه (١)

چوو مه هه له بچه ئاه و نالينه
هاتم بو خوړمال^(٢) شينى و گرينه
ئهم كورد هه ژارين مه كه سهك نينه
وه دلخ مه سوٽ گهلى شههيدا

گهلى برا وهرن وه لات بگازن
گهلى خوشكا ملهت بهنگازن
دلپت جيهانى ته مبير و سازن
دلپت كوردا ل ژارين چ ناخازن

نيقا جيهانى يا ژ مه خائينه
دوژمن هيتلهره^(٣) ئهو موسولينه^(٤)
كوشتنا زاروكا ب ساناهاى نينه
سلاقت گهرم گهلى شههيدا

من پسيار پيكر چ ل وه قهومييه
گوته من چ جار ل قى مهستر نييه
پينج هزار كوشتن ل بهر شيمياوييه
سلاف سهر وه بن گهلى شههيدا

(١) ئهف هه له بته ل سالا (١٩٨٨/٣/٢٠) ئى ل باژيرى (ئاكرى) هاتيه قههاندن.

(٢) (خوړمال) سهر ب هه له بچه قهيه.

(٣) ئودلوف هيتلهر (١٨٨٩-١٩٤٥) سياسه تقانى ئه لمانى.

(٤) بينيتو ئه ندرىا موسولينى (١٨٨٣-١٩٤٥) سياسه تمدرى ئيتالى.

برا یی دگریت خوڤکا سهلیما
دایکی ههوار کر کچی باسیما
کوردستان ئهقرۆ بوویه هیروشیما

سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

دوژمنا زانی ییت بینه ئهم کورد
خول سهروه سهری مه کرینه دیکلیت خورت
ما شهرومی ناکهن کی فهلهستین گرت

سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

دوژمنی دقیتن مالهت ههلهپهاریت
لهیزوکی بکن دا ئهو ههرو هههیت
کههر زی بوهارا ل گارانئ د زپیت

سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

هۆلاکو^(۱) و چهجاج^(۲) ههرو دوو د خوڤیا بین
نهمرود^(۳) و شهداد^(۴) گهلهک زۆرداریین
ئهز دبیژم ئهو زی مینا قانه بین

سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

بگرین بو ئهوان زارۆکییت ساڤا
لهشین وان پیرا کهفتنه بهر تاڤا
بیکین سهرو خیلی شههید بین زاڤا

سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

(۱) هۆلاکو خان مهغۆلی (۱۲۱۸-۱۲۶۵ز).

(۲) چهجاج کورپی یووسفی سهقهفی (۶۶۱- ۷۱۴ز) سهرو کردی ئهمهویان.

(۳) نهمرود کورپی کۆشی، دهستههلاتداری ناڤدار.

(۴) شهداد کورپی عادی .

هه له بجه و خورمال تهوئل و بياره
ئاليه كي خوينه يا دي زيهاره
كوشتي و بريندار پانزده هزاره

سلاڤ سهروه بن گهلي شهيدا

بيست و دوو سيخو⁽¹⁾ چه شني روسيه
سي رهنه گ رهنانن ژ شيمياويه
ئه فان دهولته تا چ شهرم نينه

سلاڤ سهروه بن گهلي شهيدا

كاركه ريت ماركي برايي جوتيار
دوژمني نينه چ شهرم و چ عار
وان قه برانن زاروكي نازدار

سلاڤ سهروه بن گهلي شهيدا

چيني ژي كار كر هيلان بي خودان
رؤژا ئيني چووي ئاساهي نه مان
جوتيار و پينجه ر يي م اين په ريشان

سلاڤ سهروه بن گهلي شهيدا

⁽¹⁾ فرۆكین رۆسی.

یخ نهزان^(۱)

گهلی پموشهنبیر و زانا
گوه نهدهنه وان نهزاننا
نهزانین خوب گهلهك دانبن
خهلك پیح دكهت ترانا

نهزان ههمی كوره و شیتن
ئهو نهزانن وا چ دقایتن
چ پهیقیت باش ژنا بیژیتن
هندهكا سهردا دبهتن

نهخوش كاره دگهل نهزانی
قسا دبهته ل سهربانی
چ قهشارتن لالی نینه
كا نههینی وی ل ناف خانی

نهزان ل جیهانخ یخ جودایه
وی پهیمان سهری بهگایه
تهوافا وی ههر ئاغایه
سولا^(۲) وی ههر یا دریایه

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۸۸/۷/۲۸) ئی ل گوندی (شووش - دهقرا زیاریان) هاتیه

قههاندن.

^(۲) پیلاف.

ستێر ل ساهیێ هەرد دیارن
زاننا کینه خویندەوارن
یێ ل مەیدانا رەوشەنبیریێ
دگەل خامە ی هەرد هشیارن

خامە ی خەلک برئاسمینا
رەنگیێت ستێرا وان ئینا
یێ نەکەت پەرودا خامە ی
یێ مای بن رەشمال و کینا

خامە یە برسییا تیر دکەت
خامە یە نەزانی فیێر دکەت
ئەو نەزانی تیێ دگەهینیت
کاروانێ وان خێرو بیێر دکەت

دلبهرا من^(۱)

دلبهرا من تو ههر بیژه
سۆرهتاب قی نخیژه
بهس پۆندکا تو بریژه
تۆ بۆ کۆ دنالی شهف و پۆژ

دلبهرا تو نیرگزا ژووری
ژن ئینان ههر سهری ژووری
رژیم یال هیقییا دستووری
په‌ریشانی ههر شهف و پۆژ

نەشیین پاذا ئاشکرا کهین
میم و حییا ژیک جودا کهین
نەشیین دالی ژناق پاکهین
یا بی ژینی شهف و پۆژ

چاقین ته ستیرا ئەندی
کارکه‌ری شەرینی پەندی
ته لیف کاغەزا سه‌رقەندی
له‌و یابی به‌هری شهف و پۆژ

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پیکه‌فتی (۱۹۸۸/۸/۶) ئی ل گوندی (شووش - ده‌قەرا زیاریان) هاتیە

قه‌هاندن.

ئەگەر مزگەفت یا بی ئاف بیت
دەمی مەرپی بی بەران بیت
دلداری بی بەرهقان بیت

تۆ کارکەرا کیی شەف و پۆژ

دلبەر نەشیم تە رامیسم
یی بی مالم هەر یی پویسم
نینە پارە بی فلیسم

یا دلبرینی شەف و پۆژ

شەهنازی من بو تە دقیتن
بەختی من و تەو ناهیتن
کیم دلداری پۆژ بو دەیتن

یا چاف گرینی ئەف و پۆژ

ستیر^(۱)

جاننا منی گولستان
دل ب خەمی پەر کۆفانی
مال مشەختی دل زیندانی
گە لاقی ژێ هەژارتەری

ئەم تە نادەین ستیر زوحەل
دلی مەیه پەر ئاگر و پەل
بوهار ناھیتن بی نەفەل
یا رۆن نابیت ئەو موشتەری

پیرۆ و تەرازی دەرکەفتن
بیست بیست فرۆکە سەرکەفتن
کیما رەشاندا کەلەش کەفتن
قیوسا مە تەری کەری

فەلەکی هۆین سەرا مە بدەن
پەرتوو کەکی نیشا مە بدەن
ناقێ ستیرا مە هەلیدەن
یا تەیارا وەندا کەری

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۸/۱۰/۶) ئی ل گوندی (شووش - دەقەرا زیناریان) هاتیە

قەھاندن.

فەلەکییا گۆتی سەلمان
سیتیرا تە ئەوا جوان
یئ گومان ئەو کوردستان
ئەو یاتۆ پیشقە د مری

دەنگی گریا ژنا تیتن
بریندارا ئاقا دقیتن
مە دلسۆزا رۆندک ریتن
دلۆتو خو و پاناگری

ناق دەولەتا یا خویایە
کاری نەیارا کیمیایە
نە ئهینە و نە یاسایە
کەسی بۆ مە چ نەگری

نەمینم بۆ گەلی و چیا
ئەوین کیمیا ل سەر رژییا
کەلەش کەفتن مینا تیا
مەریخی بۆ دکرە گری

خانیکی مه (١)

خانیکی مهیی چوله مهیه
خه میت دلخ مه جهنگهیه
مالا کوترهک تیدا نه بیت
ئو مال هه میراتهیه

ئه گه خه لک بزانیتن
ماری چ ژههر نه بیستن
بلا ئه و مار ئه ژدهها بیت
ئهری ما کی ژئی دترسیتن

شیر و پانگ بریندارن
هه و بازی د بی هه وارن
گورگ و چهقهل فهند و فیلن
تهرشخ مهیی تیته خارن

شقان مهری نه چیرینیت
بسپۆر بهرخی نه میژینیت
بییری میها نه دوشینیت
ئهو په نیری ل کیفه بینیت

---

(١) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (١٩٨٨/١١/٨) ئی ل گوندی (شووش - دهقرا زنیاریان) هاتیه

قههاندن.

خانیی زارۆ لی نهگیریتن
چیا یی کهو لی نه خوینیتن
بالندهری نهبن چ په
ههری چهوا بفریتن

نهگهر دهستان نهمان تلی
تهمبیر ناهیته بن ملی
بوهار ئاقی نهنو شیتن
کی گۆتیه بوهار خه ملی

ئامیر بی دهق چ نابریت
کهس بی پاره چ ناکریت
دارا خرش بهر پیقه ناهیت
کهوی خایین بوچی دخوریت

گهر شقانی کر جاوازی
بسپورا بی وی مه پر دزی
کابانیی زی چ مال نه کرن
دلی مه هه ژارا پزی

يارى باركر^(۱)

شەف دنقەم خەونا دبینم
رۆزى رادبەم پەر تەخمینم
یىن کورەمە چ نابینم

نەشەیم پاقییم چ پینگاڤا

من خەونەك دیت یاری باردر
هشیار بىم دل بریندار کر
مشەختیا وى لى کارکر

هیستر بارین هەردوو چاڤا

يارى بارکر چوو ل قان وارا
ل من بر ئەو دلە جار
هەدار نەمان ل گوند و شارا

ئاگر کەڤتە ناف هەناڤا

بەدکارا^(۲) گۆت ناھیتەڤە
ئەگەر من یار نەدیتەڤە
بانگى نیڤرۆ تارى و شەڤە

تاژى ب خورتى ناکەن راقا

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتى (۱۹۸۸/۱۱/۹) ئى ل باژیرى (ئاكرى) هاتیه ڤهاندن.

^(۲) مرۆڤین نەباش.

ئەگەر نەھات كچا گەورە
ساھى نەما ھەر پۆژ ئەقرە
ژینا ھوسا بۆ من زەھرە
ئەزم كەوئ كەفتیە داڤا

خەلكى تازە پۆژ ھەلاتە
من نە ژینە و نەخەباتە
یى كافلە ئەف وەلاتە
نابینم ل سەر كانى و ئاڤا

دئ ھەریتن ھەردنژن
ھندی ئاڤدەن چ ناچن
پشتى یاری گایى كنن
سەد موخابن پۆژ چوو ئاڤا

یاری مال دا بارکرنئ
ھەژارکرم ھیلام ب تنئ
ھەمى دبیزن وھیلال منئ
تازە تو ماى بەر دەراقا

ئەز و نارين^(۱)

كوردستان شوخ و شهنگه
دهست كهسى قه بهرنادهم
بدهنه من چين و هندا
ئەز قى جانى پى نادهم
دهنگى پانگ وشيرا
خۆ ژ ترسا وان لانادهم
ئەز يارى نا دوورينم
ماكيه زير دايه ب سدهدف
هند و زهنگى بن لهشكر
ناهيلىم وى بهژنا تهر
تەيمورلەنگ^(۲) بيتە هارى
بلا بيتە جهنگ و شهر
سىدارى بو مه دانين
خوينا مييرا بيتە گهر
من سوزەكا دايه وى
هندي هەبن شهر و گەف
رەبن هۆف و هولاکو
چەندى ل مه بخورن

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۸/۱۲/۱۲) ئى ل گوندى (شووش - دهقەرا زياريان)
هاتيه قەھاندن.

^(۲) تەيمورلەنگ ئوزبەكى (۱۳۳۶ - ۱۴۰۵ز).

بلا هیتا هر و ته ته هر
 وه کی شی را بن پر
 ناهیلیم وی هه قالی
 گهر سه ری من بیرن
 دهنگی کوردا تیتیه من
 مینا دهنگی نای و دهف
 شیر ی پاقین سه ری من
 مه ب دروستی فه کوژن
 هه ستییت مه فه هیرن
 گهر خوینا من بمیژن
 من باقین ناف ئاگری
 وه کی نانی من بیژن
 ته رکا یارا خو ناکه م
 نا هیلم یارا ب شه رهف
 ده ستا ژ جانج بهرناده م
 تا خوینا من بیتیه کهف
 ئاگر بهردا دلجی من
 کرمه ئارمانج و هه دهف
 رۆژهک دئی هه ر ل من هه لییت
 نه یارا لی بیتیه شهف
 بارزانی دئی هیتیه فه
 دئی ل دوژمنی بیتیه رهف

جانا منى^(۱)

جانا منى ته پير كرم
ته نهخوش و بى هيز كرم
ته نهز تويشى دهردا كرم
من پيخوشه گهر بهرم

من پيخوشه گهر نه مينم
نهينوك نه مان خو بخورينم
شهف و رۆژا ته نابينم
هه دارا خو نهز بكى بينم

جانا من يا شوخ و شرين
ته دل يى ل من كرى يه برين
هه قاليت مه خوش كر نهقين
بو من و ته نه مان نييرين

جانا منى ته بهرنادهم
نهز ته ب قى جيهانى نادهم
چ جارا خو ل ته لانادهم
نابينم چاقا ل ته بادهم

---

^(۱) ئەف هه لبهسته ل رپككهفتى (۱۹۹۱/۵/۱۶) ئى ل گوندئى (شووش - دهقهره زيباريان) هاتيه

قههاندن.

جانا منى تو ياساي
نه چوو بو دستى لاوايى
خه مپت ته يپت بو من مايى
هپلين نائف دليدا دانايى

جانا منى تو خوڤش يارى
بارانا خه مال مه بارى
چوومه ميسل گه ريام شارى
دختور مه نايهن چ كارى

سه‌ئمان و هیقی^(۱)

تازه گه‌نجی ل من وهرگه‌ریا
هزر و ته‌خمین بوونه ده‌ریا
تۆلازی یا سه‌ر بلنده
به‌لگا من ژ داری وهریا

گه‌لی گه‌نجیت ناف وه‌لاتی
جانی چوو پیری یا هاتی
موخابن شووشیخ به‌له‌نگاز
چوو دا وهرگریت خه‌لاتی

پیری و مرن ئەو داهاتن
بلا بخیر بئین کاچ زاتن
فه‌رمانا باری دروس‌ته
ئهم دزانین خوش خه‌لاتن

کوره‌یی چاف په‌زاله‌تن
ناف جیهانی پر مننه‌تن
خودانییت خهم و خیالا
بی دل جیهانی دهرکه‌فتن

---

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل ریککه‌فتی (۱۹۹۲/۲/۱۴) ئی ل گوندی (شووش - ده‌قەرا زنیاریان) هاتیه

قه‌هاندن.

موخابن شووشی یی بی هه‌قال
خانیه میراته یی بی مال
خاترا خوژ کئی ب خازم
من نه‌مان چ جه‌ژن و سه‌رسال

شووشی هه‌ر کۆری بی چاقه
هندی بی‌ژی‌ت یی بی نا‌قه
گه‌ر نه‌زانن چ مرۆ‌قه
په‌یقی‌ت وی مسک و گولا‌قه

شیره‌تا من ژ وه بی‌تن
ئه‌و ده‌می شووشی د مریتن
خوانده‌قانا هین جه‌مینن
دا ملله‌تی تی‌بگه‌هینن

خامه‌ تو هه‌ر یادگاری به
گوه‌داری مرنا شووشی به
بگه‌ره ده‌ستخ ن‌قیسه‌قانا
بی‌ژه سه‌لمان یی ب هیقی به

ششان و بسپور هاتن
 ئەوان گۆت چ پەز نینە
 هەزار هەری نەزانە
 ئەوی چ پەیمان نینە
 هندی مە گۆت کوردی
 کوردی گۆتە مە لەبەن
 فەقیر هەیی نەزانە
 ب خۆچ تفاق نینە
 خودانیشت شاش و لفا
 سەر مە دئ کەن منەتەن
 جانا نازدار و شیرین
 خاتینا نفاق زەرییا
 هندی مە گۆت کوردی
 کوردی گۆتە مە لەبەن
 گولا هەیثا نیسانئ
 یا شین بی ل سەری چیا
 رەوشا هەمی وەلاتان
 هەیکەلا یونانییا
 ئەگەر کوردی نەبینم
 ما دئ چ لیکەم حەجئ
 هندی مە گۆت کوردی
 کوردی گۆتە مە لەبەن
 مەتالە مە پیشمەرگە
 راوەستایە ل مەیدانئ

رابن دا بچینه هاری
 دگهل بگرین پهیمان
 پیشمه رگا سۆزه کا دای
 کورهدی نادهینه کهس
 هندی مه گۆتئ کوردئ
 کوردئ گۆته مه لهبن
 حه لیمه دایکا کوردا
 دهیکا سی چار شههیدا
 ئه وه شیخا ماله تی
 دا بۆ کوم کهین مریدا
 خاترا وئ گه لهك زۆره
 ناف ههمی وه لاتئ دا
 ناقئ حه لیمه خوشه
 بۆ مه ئینا پیتا ح
 هندی مه گۆتئ کوردئ
 کوردئ گۆته مه لهبن

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى^(١)

مافى كچا ئاشكهرايه
تهژى مهرجه پر ئاسايه
كچا بىخ دل يا نهمايه

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى

كچيت بىخ دل چ د مهلىن
ل جهم ههقالا ئهو د رهزىلن
بو زينا خو نه دقايلن

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى

كچيت بىخ دل چهند ههژارن
خهم گران بريندارن
ههمى دهما ديايهوارن

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى

چ ئاينا ئهقه نينه
چ ياسايا نهگوتيه
نهژىرى و زانياريه

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى

چاكه كچا ئهو ماف ههبت
رؤناهى لى وهندا نهبن
پاشه رۆژى دل رهش نهبن

كچا بىخ دل بو ددهنه شوى

---

^(١) ميژوو و جهى فهاندنا ههلبهستى نههاتيه نقيسين.

كچیت بی دل کاری ناکهن
دئ ل مال بابا گلهیا کهن
چاقا ل گریئ هسك ناکهن

كچا بی دل بو ددهنه شوی

كچابی دل دهمی شوپكر
ههوه ژیان لی تارپكر
جهرگی وان ئاگری تهژیكر

كچا بی دل بو ددهنه شوی

بابیت كچا دخازن نهختی
ههه ئهمین میړیت سهه تهختی
كچا د فرۆشن بیبهختی

كچا بی دل بو ددهنه شوی

گازندا هوزانقانی^(۱)

خودایع مه فهرمانا تهیه
دئ بیژی کوره مهی قهدهغیه
چهند ئەز بکهم تاه گونەها
ئەو تاه و گونەه هەر خەتا تهیه

مامۆستا دبیژن کچا نهفرۆشن
توژی بیژی مهییع نهنۆشن
دئ شیئی تول کورهی قهدهغیه بکهی
لیع بزنا ژار شیریی ژئی بدۆشن

---

^(۱) میژوو و جهی قههاندنا ههلبهستن نههاتیه نفیسین.

بلا^(۱)

لا چ مامبزا ئەم ل دەشتی نەبیین
بلا کیشیخ مرار ل سەر سەری خۆ دابنن

بلا ژ خویندنا کەوی چ جار نەبیین تیر
بلا رابن خو دیارکەن ئەو پلنگ و شیر

بلا خەرتەل گوشتی بخوت سەر دلخ تیر بفریت
باشیکە خۆش نیچیرقانه ئەو نیچیری دگریت

بلا مەر ل بوهارا بو شیرى هەر بزیتن
بلا ل ئەلندا کابانی مەشک بکیتن

بلا ترسا گورگی ل ناف مەری دا نەمینیتن
دا شقانی مە ئەوی مەری باش بچیریتن

بلا هوستا دیواری خۆ باش دانیتن
هەتا خانى ب سەر سەری مەدا نەهیتن

بلا کەوی رکی ل ناف داڤا نەخوینیتن
کەوگیر ژ نیچیری هیچ شارەزا نابیتن

بلا باننەدە ل باننەدی نە کوژیتن
دا بوهار ل ناف مللەتی ئاڤەدان بیتن

---

^(۱) میژوو و جهی قەھاندنا هەلبەستى نەھاتیە نەیسین.

تەشى ريس (١)

تەشيا خۆ تەنە ريسى يە
ريس خاقە يى پەيت نينە
نەبىژە من تەنگاڤى يە

شەرىن تەشى تۆ بريسە

چەند بريسى سەرباندى
شەرىن تۆ پاقى سەر زەندى
مينا خەجى و سيامەندى

شەرىن تەشى تۆ بريسە

پاقى سەر وان تليين نەرم
نەبىژە ھاڤينە و گەرم
گەر نە ريسى بۆ تە شەرم

شەرىن تەشى تۆ بريسە

تەشى بريسى زەرىي
داڤى ھەلكيشە ژ مورىي
مينا فەرخى دگەل ستىي

شەرىن تەشى تۆ بريسە

تەشى يريشە ل ئەڤينى
مينا مەمى و خاتوين زينى
مينا فەرھاد و شەرىن

شەرىن تەشى تۆ بريسە

---

(١) ميژوو و جەئ قەھاندنا ھەلبەستى نەھاتىە نڤيسين.

تەشیی بریسە ل بەر چاقا
کوریشک نە کەقنە ناف چاقا
دا نەمیین بەر دەراقا

شرین تەشیی تو بریسە

تەشیی بریسە ل ھەیانئ
داقئ داھیائە کولانئ
بینە دەری ل ناف مەرجانئ

شرین تەشیی تو بریسە

کارکەر خو ل کاری لانادەن
تەشی ریس دئ تەشیا بانادەن
چ جارا خو ب کەسئ نادەن

شرین تەشیی تو بریسە

وارى مه (١)

ئەز ناھىلم ئەقى وارى
دئ ئەم چىنە دەف جۆتیارى
بى شۆف ناچىنم بەيارى
ئەف وەلاتە وارى منە

نیرگىز شىن بىن نە بوھارە
ئەو ژنا ب مېر نە چ یارى
دارا بى بەر نەخۆش دارە
ئەف وەلاتە وارى منە

رەبنا سەرخۆ مللەتى مە
بخوینى ئاقەدە جەنى دیمە
بۆ وەلاتى ئەو ھەر کیمە
ئەف وەلاتە وارى منە

مىلەت ئىرۆ بکە دەنگى
خامەى بگرە دگەل تەنگى
مېر و ژن بچىنە جەنگى
ئەف وەلاتە وارى منە

مىلەتى مە رابە سەرخۆ
دەست و پىیا بىنە بەرخۆ
تۆنە ترسە ژ جانى خۆ
ئەف وەلاتە وارى منە

(١) مېژوو و جەنى قەھاندنا ھەلبەستى نەھاتىە نقىسىن.

تەبو ئیرو دەست خو بەردا
دەرکەڤن بن چیت پەردا
بە بمینن ل سەر قان دەردا

ئەف وەلاتە واری منە

مللەتی گۆت لاو نامرن
خامە و چەکا دی هەلگرن
ئەف شقانه دبئ باوهرن

ئەف وەلاتە واری منە

کانئ ئەو شیر دا بنپرن
ئەف پلنگە ئەفرۆ د شپرن
کەوئیت پاقئ ییت ناخوهرن

ئەف وەلاتە واری منە

(شووشی) ئیرو بەس ب بیژە
بەس فرمیسا کا تو برپژە
فرنی نینه بی نانپژە

ئەف وەلاتە واری منە

گهلی کوردا^(۱)

دئ گهلی کوردا دئ رابنه سهرخۆ
سهرین خائینا دانه بهر پیت خو
قهمی ئەم د گههینه سهر مرادا خو

ههر ئەم کوردین مه‌رین
شیر و پلنگین ناف دار و به‌ردین
ب خائین و جاشا خودان دهردین

زه‌عیمی عیراقی عه‌بدوڵکه‌ریمه^(۲)
باوهر ژئ نه‌که‌ن یئ دره‌وینه
ئەوا بو کوردا گوۆتی چ وه نینه

دئ گهلی کوردا هنگ نه‌که‌ن ده‌نگی
دونیا زقیری نه‌مان قئ ره‌نگی
قه‌له‌می نه‌کر مه‌ بیه ب تفه‌نگی

---

(۱) میژوو و جهی فه‌هاندنا هه‌لبه‌ستی نه‌هاتیه نقیسین. ئەنومر شه‌عبان ئاکره‌یی دب‌یژیت:
"ئەف هه‌لبه‌سته کو نه‌یا ته‌مامه، من ژ زارده‌قی حه‌جی (پیره‌میر) ی کو خه‌لکی شووشی
یه وه‌رگرتیه".

(۲) عه‌بدوڵکه‌ریمی قاسم (۱۹۱۴ - ۱۹۶۳) ده‌سته‌لاتدار و سیاسه‌تفانێ عیراقی.

كوردستانا مه (١)

كوردستانا مه شرینی ته فیغان و ههواره
خیانهت ئاگری هه لكدكەت دا ته نه بن چ چاره
خه لكی قی دهور و زهمانی ئیرو یی بی قراره
تلیا گوستیل نه له قیتن بیژن نقیژ پی نینه

كوردستان هه لما ته بومن مینا بایئ سپیدایه
بیهنا ته كهفته سه ری من كنیروكا رهزایه
پیشمه رگا ئیلون شانندی سه رۆك هه ر مسته فایه
خوینا شه هیدان یا زۆره دهشت و چیا د ته ژینه

جیهانی ئامیر چیكرن چوونه سه ر بانئ هه یقی
خوندنی ئەز كیقه بینم كهنگی دزانم په یقی
خۆ فرۆش گه له ك زۆرن هه ر دزانن بچنه ره قیی
دهردی هوشمه ندا گرانه سه ره ختی من نه ژینه

كوردستان دایكا پیشمه رگا دی هه بی و تو هه ر یا هه ی
سلاف شاندى بۆ ملله تی هه می پیشمه رگیت به ره ی
نیف مه لیون شه هید ته ییت داین مسته كا ئاخى نه ده ی
خائین و یی ژیره دبیزن ملله تی كورد ماف نینه

ئهو پاله و رینجبه ر و جۆتیار قی مافی دی هه ر ستین

---

(١) میژوو و جهی فه هاندنا هه لبه ستی نه هاتیه نقیسین.

پیشمرگیت بهرہی د چەلەنگن شیرن دوژمن بەزینن
کی پوژا دەمێ جەنگی هات ئاقێ شەهید تینن
هەر کەسێ شەهیدا ژبیر بکەت بیگومان ئەو خالینە

نه‌ورۆز^(١)

نه‌ورۆز جه‌ژنا مه‌ ئاريا
مه‌ گوڤه‌نده‌ ده‌شت و چيا
شير كاوه باپيرئ مه‌يه
دئ مينين سه‌ر قان ميژوويا

نه‌ورۆز جه‌ژنا مه‌ يا روونه
مه‌رجيت وئ هه‌ر پيڤه‌چوونه
كاوهيه دوژمني دكوژيت
شيرئ چيا فره‌يدوونه^(٢)

جيژنا مه‌ كوردا نه‌ورۆزه
يا مروقيت خودان سوژه
هه‌مي ئالييت كوردستانئ
جيژنا هه‌وه ته‌ف پيرۆزه

كاوه شيره ل سه‌ر بلندا
نه‌ورۆز جه‌ژنه ل شار و گوندا
رۆن بكه‌ن ئاگرئت خه‌تيرا
خه‌مليهن نه‌هال و گوندا

---

^(١) ميژوو و جه‌ئ فه‌هاندنا هه‌لبه‌ستئ نه‌هاتيه نقيسين.

^(٢) فره‌يدون، قه‌هره‌مانئ ئه‌فسانه‌ئيئ ئيران و هندوستانئ.

ملاھتەتی گۆت ھەمی ھەوارە
ھەری ئەھقە چ زۆردارە
ھەر پۆژ دوو لاوا وندا دکەت
دا مەژییە وان بخوت مارە

خۆ بەرھەققەن بۆ بوھاری
بیست و ئیک ھەیقا ئاداری
کاوه شیپرە ل مەیدانی
پاکر فەرمانا سیداری

کاوهی بۆ مە کرن چاکى
ھەر شکاند سەری زۆحاکى
خۆش بکەن پیتی مزگینی
مە نەمان دەرد و هیلاکی

پزگارییا ھەزار و پالا
نەورۆز جەژنە ھەمی سالا
چاکوچى کاوهی پیروژه
چاکە بەینە ھەمی مالا

پارتییا کوردی^(۱)

پارتیا کوردی زووبه ههسته هه لگره رهخت و تهنهنگ
تو بژی پارتا کوردی دگهل پیشمه رگیت چه لهنگ
دویر نه که فه ژ مرن و ترسا دا رۆناهیخ بیینی
پارتیا کوردی دهست هه لینه کاربکه بناقودهنگ
خه لکی میژه و مرزه چاندی و مرزا ته بیه درهنگ
ئیرۆکه ته مه ره دانه دا قی زه قیخ داچینی
کارکه را میژه جو کولایی گشتی جهم ئافی کرن
ئاف بهردا سه ر جهم و زه قیا ئاده و بزار کرن
جو تیار شو قی ب راستی بکه دا بشی توقی بجینی
به ری دهستی هه یی ره شه تاما ده قی یا خو شه
ته برن چه ند تایی و سویری دا مافخ کوردا بستینی^(۲)
ترکی و سوریا و ئیران سو ران هه تا بادینا
رزگار با ملله تی کورد سه رشووریا خائینا
چه ندی هه بن ترس و مردن مخابن واز^(۳) ژئ بیینی
پارتیا کوردی باش بزانه دیاره خاین د بی شه رمن
ئافره تا که فو دوراندی خه لکی گوتی بیژن
میژئ باش ئاف کوردا یی چاکه گو ه نه دهنه خاینی

(۱) میژوو و جهی فه هاندنا هه لبه ستی نه هاتیه نفیسین.

(۲) هه لبه ستقانی ته مام نه کریه.

(۳) دهست ژئ بهرده.

پارتیا کوردی باش بزانه دوژمنی ب گهف و گوره
 که دوژمن هاته پیشیا ته هه ره پیشه نه زقره
 ناقی کوردا باش دیارکه دا دوژمن بله زینی
 پارتیا کوردی نه راوهسته نه رۆژی و نه شهقی
 ته دیوارهک شمهرا دانا بلندتر تی ژ هه یقی
 هه میشه تو بکه خه باتی دی دوژمنی ب ترسینی
 پارتیا کوردی زووبه ههسته جیه بینه ئیش و کارا
 ئیش و کارا هه بجی بینه نه مینه ل شینوارا
 هه جیه شتهرا دانا یا باشه هه بجی بینه
 پارتیا کوردی دهست هه لینه دا رۆنکه ی دل و چاقا
 ماوی دهنگی ته بجیت رۆژهه لات و رۆژئاقا
 بیست و ئیک سال چینی کارکر کهفته ناف ده ریا و ئاقا
 خه باتکر تی نی و برسی دویر که فیت ژ ناف تور و ئاقا
 رزگاریا چینی ژ چرا بو ژیکه کرنا زه مینی
 گهر نه زانی گهر بوهار هات ته چهند رهنگ ژ ناف دیتن
 هندی رهنگا ب نه ژمیری رهنگی ته ژ ناف نه بیتن
 بیژمی بوهار من تو نه قی تو زهری نا هه لینی
 شیره تانا دهنگ ژی که فتن کوردو دا باش تی بگه ی
 نی سهر ئاخا مه ژی شکهستن کهت و یی زوره گه ی
 کوردو چاکه باشی بزانی هه تا کهنگی هه ی دینی
 پارتیا کوردا باش بزانه ئیره ما تن ژ کیشه یه
 ئیره ما نه کوردستانه بی گومان جیه تی ته یه
 دادگه بینه کردن راستی دا به هه شتی بچرینی

پارتیا کوردی باش بزانه ئیرۆکه دهستههئینه
رێیا ته ههر کوردستانه ته چ رێ بهر نینه
تس و راستیا تیکههکه دئ مللهتی بکارینی
کوره ته چهند کوشانی⁽¹⁾ کر بو رێیا کوردینی
بی دهیده ئو بی بیناقی و شیت و دینی
ته ئینایه وئ ژهقانی ژقارا ئو نههینی
مللهتی وئژیهیت ته عشق و ئهقیندارینی
ههر چی کوردی کورد بقیتن مهج هه بیروباوهره
جهرگی خائینی هه پوله ههژی دۆزه و ئاگره
ئومیدهوارین ژیهزدانی پارتیا کوردی دئ مینی

⁽¹⁾ (کوشان) یهیشهکا فارسییه و پامانا (بزاڤ، ههول) ددهت.

گفتوگویا شیخ و سهگ^(۱)

شیخ:

ئەى سهگى بى تورە و پيس ته بۆچى پىلاق ل من خار
كهتيمه ناف خانىي خو ناچمه سويك و بازارا
ته چ ههيه ئەى سهگه ل من پيسى هار

سهگ:

بۆ ته بىژم شىخ ئەفندى صولا^(۲) تهيه من خوار
ته د خوار گوشتى مريشكى سهد جار
ته نهدا من پارچه ههستيهك ئەز ل قى زستانا سار

شىخ:

ئەز دخوم گوشتى مريشكى تو سهگى ل سهر گيفكان
رۆژا ههشرى ئەز كهفيلم بۆ هيڤيا پير و جوان
ههميا ئەز دهرياز دكهم ئەز سهر سيراتى بى قهمان

سهگ:

سهر گيفانك شانازىي دى كهم ئيشه يا بابى منه
ئەز سهپانم ب شهف و رۆژ نى دزانم دز ههنه
نه وهكى ته زك رهشم ئەز خاوينم ريشانهمه

شىخ:

گوى بخو پيسى چهپهل شىخ ئەزم خودان عهدهد
بۆ گونههكاران كهفيلم مههدرم ل نك ئەحهد

(۱) مێژوو و جهى قههاندنا ههلبهستى نههاتيه نڤيسين.

(۲) پىلاق.

ناقی یەزدانی دئینم (قول هو الله احد)

سەگ:

شیخو کورتانەك تە دقیت وا دیاره هیستری
دا بشی خەلکی ل کول کەهی هەم قەراسە ل سەر سەری
ناقی بابی ئەز نائینم ماہینە دەیکا کوری

بۆ شههیدا^(۱)

سلاقیت گهرم سهر شیړ و مهردا

چاك گوھ بدهنه شههیدیت كوردا

سلاقیت گهرم ل شههیدیت بهریز

نك خودایخ مهزن بوونه خودان هیز

ئهو چ شههیدن دا پیش مللهتی

سهر خاكا كوردا وا خوینا ریتی

چاك گولا بدهنه وئزیت شههیدا

وا خوینا ریتی د خاكا قی چیدا

شههكی ههر زوی ئەز چووم نقستم

شههیدیت كوردا هاتنه خهوا من

پسیاری دكهم كا چ مللهتن

ژ كیقه هاتینه یان دی كیقه چن

ما تو نزانى كه ئیمه^(۲) كینه

نك خودایخ مهزن ئەم نۆرانینه

پسیاری پی دكهم كا چ بنیاتن

پا كیقه چووین هه ژ كیقه دهاتن

---

(۱) میژوو و جهی فههاندنا ههلبهستی نههاتیه نفیسین.

(۲) ئەم.

ما تو نانیاسی قا^(۱) لاو و گه‌نجان
بابی مه کورده دایک کوردستان

دهمخ وا وه گوت ئەز زوی تیگه‌هشتم
چوو مه دهستی وا، وا ئەز بجی هیشتم^(۲)

ئەز یی کوره بووم من زوی نه‌دیت ریك
ژ چاقیت من هاتن ئەشك^(۳) و فرمیك

شه‌هیدیت کوردا چ خووش شه‌هیدن
چ زوی شه‌هید بوون مه تیر نه‌دیتن

ته‌خمینی دکه‌م شه‌هید گه‌له‌ک بین
پا ب ئەژماری نزانم چەند بین

قا هنده شه‌هیدا من کەس نه‌ناسی
گۆته من تو مایی ژ فی کراسی

که ئەز دەرکه‌فتبام ما وه دزانی
ئەژی دا دگه‌مه‌ف ناف وی کاروانی

هه‌میا پی‌کمه گۆت برا بخاترا ته
تو مه ژبیر نه‌که دی کهین هیثیا ته

دی کهین هیثیی ژ دهردی مرنی
تو ژی ماندی بووی شویرهت کرنی

شه‌هیدا گۆتی هه‌رنه مالیت مه
دا زوی دلخووش کهن دای و بابیت مه

---

(۱) قان.

(۲) ته ئەز هیلام.

(۳) (ئەشك) په‌یقه‌کا فارسییه و رامانا (رۆندك) ددهت.

كه دهيباب نهبن دهف خزم و برا

ژ وارا ههلبين پۆناهي و چـرا

ئهقان شهيديت خودان داي و باب

دلخ دهيبابا سۆت شبي كهباب

كهبابچي نينه بكن باوهشين

خودا بدهتئ هندهك ئاڤا هوين

خودا بدهتئ ئاڤا كهوسهريئ

بهلكي زووي بيركهن ئهڤئ كهسهريئ

ئهه ههمي دزانين شهيد نهمرن

نك خودايئ مهزن ب ناڤ و هونهرن

شهيديت كوردا خودان نپازن

هزار شبي مه هيڤيا ژيت خازن

شهيديت كوردا خۆنه گالتهنه

نك خودايئ مهزن زۆر بههانهنه

بيهنه شهيدا بيهنه گولاقئ

شهيديت غهريب يئ سهرو چاقئ

خوينا شهيدا چهنه شرينه

شهيديت رهزِيل هه زيوكهينه

كورههه تو مايي بۆ كول و دهدا

دهه سال شوڤهشي ناڤ دار و بهردا

شهيدا دگۆت هه ئهه دي فرين

وهلاتئ كوردا دي ب خوينا كرين

دهیابا یا گۆتی سه‌رچاقییت مه‌ بچن

رییا خودایی دا هنگ هه د ئازابن

به کوردی بمرن دانه وندا بن

هیقیی ژ مه‌پرا بکه‌ن بال خودایی مه‌زن

ئه‌قه شه‌هیده لاوییت کوردانن

رییا کوردینیی ئه‌و باش دزانن

نه‌کیر و منکیر هه‌قالییت وانن

شه‌هیدن په‌زیل سوریا و ده‌کانن

ئه‌قه شه‌هیدییت کوردستانینه

شاخ و چیاپییت مه‌ بینه ئاویینه

كیژی زهري^(١)

كیژی زهري تو یا زهري
دل كوڤانی دل كهسههري

تو ئەقینی ژمه را ژینی
دگهل دۆستا دی بیه ههڤال

كیژی زهري تو یا جانی
دل كهسههري لای دل كوڤانی

یا شیرینی نازەنینی
یا نازکی جانا دهلال

زهري تو کیژا کوردانی
ناف ههڤالا دلگرانی

یا رهنگینی خهه رهقینی
زارۆك بی دایك نابیته مال

بیژن زهري یا ئەسهههري
کاری ته بی دهردهههري

دلبرینی ب نالینی
تیگههشتن كههرو لال

كیژی زهري کیژا چیاپی
تو سینا ناف میرگایی

---

^(١) میژوو و جهی فههاندنا ههلههستع نههاتیه نهیسین.

نه بهیبنی نه نه سرینی
تو سوسنی نابیه ههلال

کیژی زهری یا بی دهنگی
ههریا دخهوی یا بی رهنگی

یا زیپینی دلا ستینی
سهروکانی ژ ئاقا زهلال

دزانین زهری دۆست مشه نه
یاریت زهری پیشمه رگه نه

ههریا شینی ژ قی زه مینی
ژ ته نابریت خه م و خه یال

زهریا بلهزه رۆژ نه هه هلات
دانه سوۆتن گوند و وهلات

تو مه دبینی ب مرینی
ته لاویت کرین پیروکال

زانین زهری ههریا ژاری
هه رگهردونه دکهت کاری

دهریا خو بنی میردورینی
ته برانندن لاند و منال

زهری که پزگار نه بیتن
دختوری وی لقمه ان بیتن

ههریا دبینی چو نائینی
خه لک دی بیژیت بی که مال

ژ گوری پابیت لوقمانه
ئه گهر نه بئ کوردستانه

چاف پۆن نینن چو نابینن
کورهی بووراندن چاخ و سال

بالدار و چيچك^(١)

گهلی مهزنا گهلی بچویکا
دا گوھ ب دهینه بالدار و چيچکا
هوسا ب پهنگن میرگیت کولیکا
دهمێ ئەز دبێژم کەس پێ نەکنەن

برو رەش خالا جھێ وان رێلین
پۆزا برسێ بـن دبێژن چیلین
تیکێ د بژینن ئەو ژێ هەر دقیلین
گا چەرین کەنگی بیتە چیراندن

ئەو چيچکێ بیهنه بیژن پەرسۆرکە
ئەو چيچکێن هەزار تو کەو پەپوکە
کەرا گارانێ قەلە بەنوکە
بەدکۆرە ی خانی چاک دامەزراندن

خەرتەلێت بیژیت هەر ئەزم سەرپەل
کەلەشیر دبێژیت ئەزم خودان شەل
باشیکە ی گۆتی ئە ی کەریت زەغەل
وہ دیارە هەوہ بازی قەبرانەن

شائیل یێ رەشە وی دمکێ زەرە
بژیت زەردیلە ئەو ژێ میر سەرە
پهنگێ زەر هەبیت ئەو خۆش مەهدەرە
بلبلی ملامەت ئەو باش تیگەهانەن

^(١) میژوو و جھێ قەهاندا هەلبەستێ نەهاتیە نەیسین.

شرینیا وه لاتی کورد^(۱)

پهیره و کوردا هه ئهزم
بسی چاقم ئهس^(۲) نایینم
کهفته نه نای دار و درختا^(۳)
کهورمه خه د دورینم
رینیا کهوردین دئ گرم
بهس دا هه بیست کوردینه
شیت و دوو هه تا شیت و چار
کهس وه کی کهوره ی نینه
چین به چین ئه و داده نیشن
ئیرۆ کهوره دیار نینه
قی گاقی کهس نایچین
یا کهوره تو دیار نینی
وه لاتی کوردا چهندی شرینه
لهشکه ری کوردا چهندی میرینه
دوژمنیت کوردا ههت سه نه قینه
کهسی باوهری ب دوژمنی نینه
دوژمن ههر بیژه چی ژئی نه ئینه
مه زانی دوژمن یی دوروهینه

(۱) میژوو و جهی فهاندنا هه لبهستی نه هاتیه نقیسین.

(۲) ئهن.

(۳) (درخت) په قه کا فارسییه و رامانا (دار) ددهت.

گه‌لی خائینا نامریتن کورد
 دربا مه کوردا دلی ئیوه کرد
 سلاق سهر ته بن ئه‌ی پیشمه‌رگی خورت
 تازمه زانی کوردستان نه مرد
 ئه‌ی گه‌لی کوردا دئ نه‌که‌ن ده‌نگی
 فه‌له‌ک گه‌را وه نه‌ما ژ وی ره‌نگی
 پینقیسا نه‌کرمه بییه ب تشه‌نگی
 دا ئهم سه‌رکه‌فین ژ قی ئاسته‌نگی
 ئه‌ی گه‌لی کوردا هه‌ستن موخامی
 ملله‌ت خودان که‌فیت نه‌ما بی که‌سی
 ئه‌گه‌ر تو کوردی نابج بترسی
 هه‌ بژییت بارزان هه‌ د ژ مه‌ پرسئ
 هه‌ ئیمه‌ کوردین مه‌ کوردی مه‌ردین
 شه‌ر و پلنگییت ناودار و به‌ردین
 خائن و دوژمنا هه‌ ئیمه‌ ده‌ردین
 ئهم خودانییت خو ئالایی زه‌ردین
 دئ رابنه‌ سه‌ر خو ئه‌ی گه‌لی کوردا
 شه‌ر و پلنگییت ناو دار و به‌ردا
 سه‌رۆک رینشتن جه‌به‌هه‌ نه‌بردا
 بکوژن دوژمنا دگه‌ل نه‌مه‌ردا
 ئه‌ی گه‌لی کوردا دئ رابنه‌ سه‌رخو
 سه‌رییت خائنا داننه‌ بن پییت خو

نەمىنىت خائىن وەلاتى كورددا
 دا بگەھىنە سەر مرادا خو
 ھە ئىمە كوردىن مە كوردستانىن
 دى رابنە سەرخو گوگەلى سۆرانى
 ھەولپىر كەركوك كاك سايىمانى
 لەشكەر مالاھەتە سەرۆك بارزانى
 سلاق سەر تە بن بابى لوقمانى^(۱)
 ئىستا نزانم كا تو يى چەوانى
 ھىقى ژ مەپرا بگە بابى عوپمانى
 دا زوو رزگاربيىت شىرى زەمانى
 وەلاتى كورددا ب دار و بارە
 دوژمنى كورددا يى شەرمزارە
 چەندى بىنمە تۆپ و فرۆكە
 ھە ب كورددا نابەن ئەمرو چ چارە
 مالاھەتە كورد ئاسن و پىلايە
 وەلاتى كورددا شكەفت و مەغارە^(۲)
 شەقى و رۆزى گەل رۆژھەلاتى
 بە مال و مەندال دى بگەن خەباتى
 ناما بەنىرن بو مەباباتى^(۳)
 دا بگەھىتە سەر قى نەجاتى^(۱)

(۱) مەبەست (مەلا مستەفا بارزانى) يە.

(۲) (مەغارە) واتە (شكەفت).

(۳) مەبابادى.

بانگی هه‌لینن جی کوردستانێ
 ترکیا سوریا هه‌تا ئیرانێ
 ناما پەوانکەن هه‌بو لۆزانێ
 چرایێ کورد هلبوو ل بارزانێ
 بزانی گه‌لی هه‌ژار و پۆتا^(۱)
 سه‌رۆک دانیشتن رانابن جیدا^(۲)
 ئەو کورد ب ژیره مه‌ ژیی د سه‌ریدا
 چ جارا ژیره نه‌که‌ن خوینا شه‌هیدا
 مصطفا ئەلیت ئەم دانانیشین
 ئەم دێ زۆر چه‌کال وه‌لاتا ئینین
 خاپورت کوردا ئەم دێ قه‌تینین
 ده‌نگه‌کی ئەمرۆ ل کوردا هه‌لینین
 چاقییت دوژمنی ئەم دێ ده‌رئینین
 یان هه‌موو پیکه‌هه‌ خو قه‌دبرینین
 ئەه‌ی گه‌لی کوردا پا هنگه‌ چت بیژن
 خائنا دق‌ییت خوینا مه‌ بمیژن
 کوردی نه‌چه‌اره‌ دێ خوینی پژن
 خائنا سه‌وتین تانات هه‌اقیژن
 هاتنف ژ روسی هه‌موو هاتن گشت
 سلاق ل سه‌ر ته‌بن ئەه‌ی له‌شکه‌ری پشت

(۱) رزگار یوونی.

(۲) رۆیس و پێخواس.

(۳) جه‌دا.

شهر پیتقی نەبی دوژمن نەروینشت
کورد دەستە خوڤش ل دوژمنی ناف شووشت
من ههژاری کوردستانم دلداری شاخان و چیانم
خهك بزانیته من موسلمانم ههژاری خاکی بارزانم

من تو دڤی (١)

كهنگى دى هى ل دهف من روینى
كا ئه و رۆزا من ب بینى
دابو مه بیت ئه و مزگینى
داقا خه ما فه ره قینى

من تو دڤی هه تا كهنگى
بهسه بمینه ل سه رقى رهنگى
يا شرینی و يا چه لهنگى
ل قى جیهانى يا بى دهنگى

بى دهرمانم خه ما خارم
شهف و رۆزا یى دل سارم
شادی نه ما خه ما خارم
من تو دڤی دیار نینى

دهرد و خه ما ئه ز پیرکرم
نوبه تکارا ئه ز بیرکرم
من پىخۆشه گه ر بمرم
من تو دڤی دیار نینى

من تو دڤی هه مى ده ما
قیمهت گورى چومه چه ما

---

(١) میژوو و جهی فه هاندنا هه لبهستى نه هاتیه نڤیسین.

ئەقینیا مەگەلەك قەما
مەن تو دقایى دیار نینی

هەندى بىژى دەردە سەرم
خودان دىرۆك پىر باومرم
خودان گەل و جەماومرم
مەن تو دقایى دیار نینی

ئەگەر شىرم ئەز دى نىرم
گەر پلەنكە ئەز دى خورم
گەر منشارم دى هەلبىرم
مەن تو دقایى دیار نینی

كەهرەب هەلكر قى جىهانى
مىل و گولوب وا بەردانى
لەمپە نینە بو دیوانى
بوهار رەش كرزقستانى

ئەز دى مەرم زىندى دەمینن
وى گورپى دا بو مەن دىمینن
شوووشى لاوین بوپكا تینن
قان سەیرانا ژ مەپرا دخوینن

خەما دل گەرت قەد بەرنەدا
كا رۆنهای دىخانیت مەدا
دەرگى خانى ل مەن پىقەدا
مەن تو دقایى دیار نینی

دوژمن بزانه كوردم^(١)

ئەى نەتەوئ^(٢) ماف بەرزە
نوکه رۆژھەلات تـازە
مادەم تە رئ^(٣) دیتەقە
وەکی جار نەشەقە

دوژمن بزانه كوردم

گەلى كوردان^(٤) هشیارین
دوژمن چ ل^(٥) وە نەزانن
لاوین كورد دەست هەلینن^(٦)
دابۆ جەنگی دەست هەلبن^(٧)

دوژمن بزانه كوردم

گەلى كوردین^(١) وەلاتی

---

(١) میژوو و جەئ قەھاندنا هەلبەستە نەھاتیە نقیسین. هەژى گۆتئیە كو ئەف هەلبەستە
وہکەقیەکا زیدە یا ل گەل بەشە پەقیین (سەلمان شووشی) ئەوین د هۆزانا بناقئ
(سەلمان و هاشم شووشی) دا هاتین هەنە.

(٢) ل جەھکئ دیتەر: نەتەوایین.

(٣) ل جەھکئ دیتەر: رێک.

(٤) ل جەھکئ دیتەر: کوردا.

(٥) ل جەھکئ دیتەر: دوژمن چو ژ.

(٦) ل جەھکئ دیتەر: شەرپ و جەنگا د چەلەنگن.

(٧) ل جەھکئ دیتەر: ل جەنگا ب ناڤودەنگن.

تـازـه رۆژا هـهـلاتـى
دوژمنى^(٢) مـيـژـه گـۆـتى
نـهـسـهـرـبـخـۆ و نـه زاتى

دوژمن بزانه كـوردم

گـهـلى خـودان ناميسا
چ ب گولله و پينچيسا
قهگيـرن جانى ديسا^(٣)
ژ دهست^(٤) چهپهل و پيسا

دوژمن بزانه كـوردم

ته ب كوژن ته ب سوژن^(٥)
هندى خوينا ته بميژن^(٦)
هندي جهى ته بيشن^(٧)
نهينوكن^(٨) ته بكيشن

دوژمن بزانه كـوردم

كهفتى^(٩) چهرخا لولهـبـى
تۆ هاقيتى يه كههرهـبـى

---

(١) ل جههك ديتر: كوردى.

(٢) ل جههك ديتر: دوژمنى ژ.

(٣) ل جههك ديتر: قى شهپال.

(٤) ل جههك ديتر: ژ دهست.

(٥) ل جههك ديتر: خائين ژ مهفه نابن.

(٦) ل جههك ديتر: هندي تانا د هاقين.

(٧) ل جههك ديتر: هندي جهيت ته ب ئيشن.

(٨) ل جههك ديتر: نهينوكت.

(٩) ل جههك ديتر: كهفتيه.

نَاف زیندانی و نقه‌بی^(۱)
نه‌بیژه دوژمن له‌بی

دوژمن بزانه کوردم

شهر نه‌فروش به ناشتی خاز^(۲)
دۆست هه‌لگر به دوژمن ناز^(۳)
کوردی ژووری و ئه‌قراز^(۴)
مه کوردستان پی داخاست^(۵)

دوژمن بزانه کوردم

باش بناسه نه‌یاری
پی مافی کوردا خاری
پیشمه‌رگه‌ه پی ل مه‌یدانی^(۶)
وه‌رن دا ب چینه‌ه هاری^(۷)

دوژمن بزانه کوردم

بیژنه کوردی نه‌هشیار^(۸)
ده‌شت سیاره و چیا مار
قه‌گی‌رن جانا نازدار^(۱)

---

(۱) ل جهه‌کی دیتر: ته بیخه ناف سیداری.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: شهر فروش به ناشتی خاز.

(۳) ل جهه‌کی دیتر: ناس.

(۴) ل جهه‌کی دیتر: من دقیت ناشتی هه‌بی.

(۵) ل جهه‌کی دیتر: کوردینی ژ مه داخواز.

(۶) ل جهه‌کی دیتر: کورد ره‌گه‌زی بزانی.

(۷) ل جهه‌کی دیتر: هه‌ر ئه‌ون نشی ئاری.

(۸) ل جهه‌کی دیتر: بیژنه کوردیت نه هوشیار.

دا ب شـرینی روینـه خـار^(۲)

دوژمـن بزانه کـوردم

نهچه دیف رپیا سیاری^(۳)

بی گومان تاوانباری

دی مینی شهـرمـزاری

ههـر توی رهگهزی ئاری^(۴)

دوژمـن بزانه کـوردم

ته دقیت نهتهوایهت

هیش نه میری و نه دهولتهت

دگهل خو نهکه خهیانتهت

ههـر کوردینییه بابتهت

دوژمـن بزانه کـوردم^(۵)

بلا ئه و مار مه قهدهن

ئهقی دهوسی بهرنهدهن

---

(۱) ل جههکی دیتر: شبی خه لکی مرؤقم.

(۲) ل جههکی دیتر: من دقیت بکه مه ههوار.

(۳) ل جههکی دیتر: سویاری.

(۴) ل جههکی دیتر: ب ئه نجاما وی کاری.

(۵) ئهف مالکین ل خواری د دانهیا سه ره کیدا نه هاتیه:

ته دقیت نهتهوایهت

هیش نه میری و نه دهولتهت

دگهل خو نهکه خهیانتهت

ههـر کوردینییه بابتهت

دوژمـن بزانه کـوردم

خو ژ کوردینی لاندەدەن^(۱)

دەفنا خو ژ ئیک بانەدەن^(۲)

دوژمەن بزانی کورد

ژ مەکانیا ئەسکەندەر

بەرلینی رابوو هیتلەر^(۳)

بژی کوردی خەباتەر^(۴)

دا زوی بگەهە بەرامبەر^(۵)

دوژمەن بزانی کورد

هەر دارەك و خەملا خو

هەر چیچکەك و رەقا خو

هەر گیایەك و رەنگی خو

هەر کەس و وەلاتی خو

دوژمەن بزانی کورد

تە چو روینشتن نینە

مافی خو توو بستینە

ب مەردی دەست هەلینە

نەبێژە کورد مرینە

دوژمەن بزانی کورد^(۶)

---

(۱) ل جەهەکی دیتەر: رینیا کوردینی قەدەن.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: ئەو ما ئە دەشتی.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: ژ بەرلین رابوو هیتلەر.

(۴) ل جەهەکی دیتەر: چاکە توو بکەر خەباتی.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: دا بگەهە بەرامبەر.

(۶) ئەف مالکین ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

دوژمن گهفاد هه‌لینیت^(١)
کورد نه‌شیت مافی بستینیت^(٢)
چهند گه‌نج و لاوین کوردا
مه یین کرین^(٣) نه‌هینیی

دوژمن بزانه کوردم

شهرمه که توبیه^(٤) سیخوپ
نه‌ترسه توژ گه‌ف و گور
دهست هه‌لینن کیژ و کور
بو دوژمنیی کر و شرپ^(٥)

دوژمن بزانه کوردم

ئه‌گه‌رتو کورد په‌رستی
خه‌باتی بکه^(٦) دروستی
چاکه تو زوی^(٧) هه‌لستی

ته چو روینشتن نینه
مافی خو تو بستینه
ب مه‌ردی دهست هه‌لینه
نه‌هینیه کورد مرینه

دوژمن بزانه کوردم

(١) ل جهه‌کی دیتر: د هه‌لینی.

(٢) ل جهه‌کی دیتر: کورد نه‌شی مافی بستینی.

(٣) ل جهه‌کی دیتر: مه ییت کرین.

(٤) ل جهه‌کی دیتر: شهرمه که توبیه.

(٥) ل جهه‌کی دیتر: نه‌هیلن دوژمنی شووپ.

(٦) ل جهه‌کی دیتر: بکه ب.

(٧) ل جهه‌کی دیتر: زی.

چینابی^(۱) تو راوهستی

دوژمن بزانه کوردم

تهدقیتن ئیش^(۲) ب دهستی

پهیتی چیتیره ژ سستی

ئهف خاتینا^(۳) دل شکستی

قه چهنه ساله نقستی

دوژمن بزانه کوردم

گهر تو لاوی کوردانی

مادهم ته دیوار دانی

کاریته یی ل سهر شانی

دوژمن بزانه کوردم

دا زوی ئاڤاکه ی خانی

نه چن دیف پارتین بیانی

جهرگ و دلو بازارانی

دوژمن بزانه کوردم

تونه عهینی و تونه تی

تونه سینی و تونه غی

تو کافی ژ ئه لیفی

نیژیکی تو ژ میم و فی

دوژمن بزانه کوردم

---

(۱) ل جهه ک دیتر: چینابیت.

(۲) ل جهه ک دیتر: ته بقیت شول.

(۳) ل جهه ک دیتر: ئه ف خاتونا.

تو می‌دیای و لولـۆی
خودانی مافی خـۆی
خه‌لکی وه‌لاتی خـۆی
پاریزقانی جهـی خـۆی

دوژمن بزانه کـورد

لاوی کورد ده‌ست هه‌لینه
دا بزانی تو کـوردی
نه‌بیژن کورد چه‌ته‌یه
خودانی مافی خـۆیه

دوژمن بزانه کـورد^(۱)

---

^(۱) ئەف مالکین ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نه‌هاتیه:

لاوی کورد ده‌ست هه‌لینه
دا بزانی تو کـوردی
نه‌بیژن کورد چه‌ته‌یه
خودانی مافی خـۆیه

دوژمن بزانه کـورد

پاشبهند

(رە نەپە جە گوردە)

جائے گو ہ بندہ نہ رہ نگیئے من کوردا
سە لاقیت گەم سەر شیر مە ردا

نە ی گە لێ کوردا زویا دەستە هە لێن
شەرتتە بەنا نە جە کا بکار بێن

رۆنایکە هەل کە ن نە قە مە رینن
دالاویت کوردا ر ییا مۆ بێن

(۱) خە تیرا بکوئن جە فرۆکا بێن
سەد هزار بۆکسو گو بولپا رینن

و هلام و مژدایا مەرا هاتی
جائے گو لا بەدە نە رہ نگیئە وە لاتی

(۲) هێژ و شە با یی ژمەرا خە لاتی
مە یفا ئیئە مە فی تازلا هە لاتی

سەر تە دا بۆرین جە ند مانگۆ جە ند سال
جە ندا مە رینن نە ی جانا دە لال

سیاسی ژتە را بو هارا پر کال
تە خە ملا نە ن جیاویو م نە هال

نافە دالای فرین بالدار و تە وال
موندنا بلبول گە ل بیه هە فال

رە نگیئە کولیلکا فرینا موییکا
دە نگرە بوییکا خوش تە ل سەر کھیفکا

۱- جە قوول رہ هائیگە یە کیە د ب س ت ن ا (د ب ا ی)

۲- هێژ - جانی - الجمان

ئادار و ئيان ههردو بکو لیکن
 وه لاتێ کوردان هه و ههردو بیکان
 کولیکه ههژا یاناف و پر شهنگه
 بناهێ شهنگه هه دێ سن رهنگه
 نه و بکو لیکن کورد دهستانه
 هه مه جاشین بیه مانگا نیسانه
 کده و ژوری ههردو نیرگزن
 نه و نه که دلاشلا و نه دزن
 ره شانه لاتا نیرگزا ژوری
 ژقیانا کوردان دات به گوری
 کولاویت کوردان سه کیو و میا
 ههنگه دات کیسه ههین؟ نیرگزا ژوریا
 نه هه نیرگزا ژوریه ههین دازن
 داکهنت کوردان ژلاوا بهازان
 بهرین ههنگه هه یادیا نه یونا
 جانا به ته به تو به نه تون
 بهنگه یاسوره ناف وه رازوره
 یا جانه بهنگه بهنگه خو به کله
 جان گده به نه قانول و گیلان
 ده رحمانی بهن ضومه تو به بو بهزان
 با ته به بهزان ره شه و شه و شه
 ناده به بهنگو نیک بن هه له ندر

- ۱- نیرگزا ده شهیه
- ۲- کولیکه که لویا به فر هه لاندن شهین دین
- ۳- گیه به شهین خو به

بوناف گرا بیقاز هر ره دینه
 ده زمانا کهری ^{مه کۆت} ~~نخاکه~~ ربه مه
 ره نگی بهاری هه توی نه فعل
 ره و شانافا جابیا توی کاریا که ل
 مه لده سنّ دین که نگر و کاریا
 کاریا مالا و پیران تو به ندها هاریا
 مینا که زانی موراحه ره جانی ره مافه ترانی
 تو خود مینت نه که دانه کورتانی
 زانی رتای نه بی کاف دریا
 کورتای ددان خار طارتا پاشی دریا
 رتیاره نگی زه ر دیاره نذانی
 نه خمینا دکه بی تونه امنا کور را مینی
 که مازنه مینی جیاند هه هن تو به دریا
 تونه باله داریا شه بهتای مد خریا
 نان چیکه یا خورش و نیرکت دریا
 نه وجه و د خورش دده هه زه دریا
 خورت لوان ری که کترتت گوندیا
 کور بهتایا خورش بقا گول و گیا
 وه دن ببینن خاداروره زایا
 جان گوه به نه قاره نگو له وزا
 بی مریتک و گه سول یونیک و سپینارون
 ستیل و سترمول کیزنه وره شادول
 کوراد مابتن دونه ماری شول
 ناف تیشی د فرشتا نو پر و گیزرون

3. (۴)

ئەوێ تروا خوێتەر سلکە و چە واندر
 دە رمانێ پێن فووشی هە توی جا نر
 با صیو و فلکە دار و نە کرێ دل
 ئەو با جانە سورە پێ دێ کولندە
 دە حا خاریت دینا هە هەند
 بەرک کا ژن کەن شینا کولکە دوک
 نیکرو و تراخووشە پێ روون و لوپا
 بزیت هە دێ زار و تێزنا قەن جھا کر
 بە کلا دە لانی پیرین پاکش کر
 مێ رنگ دینێ ژدار آ لیکێ
 هە ریش یا ئیکە دە رمانێ هویکی
 دە دیوار دانا کارینە ملاک
 خیزی نە کە نە هە قا بەرین چووی
 روپلا مال و پێزان کە چە نە شینە
 سەر قە ژن بەرێنە بنقە نە پیرنە
 ئە دێ بیسیار کەم تر چووی بە روی
 ما هە تا کە ئاگی دێ پیرنە هە ریا
 بەرین دێ پیرنە ئە دێ کوسا کەم
 ژدارا حازینا ئە دێ بیار کەم
 ئە دێ بیار کەم ژدارا حازی
 توێ من دلا بێن ژن پێ د خازی
 ما زیا دێ پیرنە هە ئە زیا پیرنە
 سە مین وە لانا بێ نیا ز د پیرنە
 ئە ما زیا پیرنە هە با پیرنە ئە پیرنە
 گە ر بە نە شارا یا پیرنە ئە پیرنە

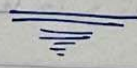
(٢٥)

که زانادوبه روتک روت به نینه
 ی ته نگا قیابیت نه و مه یا رسته
 برینن که قوت یا هوکی و که قیا
 مگا ریتنه ن داننه نایه که ماسکا
 سینو ل و غیر نیل دتا قنه بن کارکا
 و تاروتن خوشه کتر بینه دارکا
 نه بترن کوره یه درو هینه
 سو بترن و سبت یادی پتر پینه
 نه هه رین گایه خا رنا ده دینه
 سه لکت روت که ن که نه ده هینه
 ی شتر کور دایه به لاش نینه
 ما زه ر دقیتن یا ره نگا هینه
 جیا یو پتر بترن نابیت درویه
 خا رنا مالای تالی و هترو به
 هه ز و بایا با من نه وز فستانا
 چان گو هه بده نه مرو قیا زانا
 هه لیتن ییسی ترنا تر قان درانا
 دتا تا عدا که م کیلاییت زر زانا
 مه ندتا و سیبا بو ایله یاد گه ل
 ته گه ر نه زانی تر بتر نینه مه نه ل
 نه ف هه رین گایه بتر ره قه ندینه
 ته گه ر نه زانی بتر تار زونیه
 ته گه ر نه زانی که بتر و جیه
 با گومان کیژ و نایه شایه

ده لایم خۆش کانیو رویار
 بیسبه رد فوشا به ریبو دیندار
 داروینا کوردان به رویه خار
 لێ و کور بێت ته بکهنه مه وار
 دلویست که قیانا فارویبارا
 نالینا بایت هو شینا دارا
 بێترنا کینیا لای ونه زارا
 بێجیدان دین چن گرن هه سارا
 چان گوه بده نه موهنا زانا
 بهار یا خۆش بده نگی هه سانا
 کارن دنا هیریت بزن روی ماری
 دلانه به نه شارو بازارا
 کیزولیت کورداسه که نه جیا
 حونا قه گرتن مه ریت فارویا
 که کیزتتا کوردا کاز دکه نه لاوا
 لقیته پارز روینا که قینه بنگلین وا
 حونا قه گرتن برهو آنتن وا
 ره نگی بیهی دسور داسه رویست وا
 گو کوی گان کرگوته نازوکی
 وهرن دا بچینه هنده تر شوکی
 کومک دگویی هت ته و برانه وضوشتا
 کوردو تو یا خیر قه دنه به کیزویند
 چان گوه بده نه کۆنیا و ته قریبان
 گوینیا سوننا ته فریه ده رحمان

ره وشادهف تا قابوتوی چنار
 جانابن مینه ر توی سپیندار
 هندی سپیندار که له کابجین
 دالاویت کوردان بیهین بهر روین
 بزین کیرات یادی هه لایک
 کاروانیت کوردان زومی دکه نه سه قیل
 کوردانی گوی بزین ته راس
 روتاه نگامی مێرۆن دانه یاسا
 چهنگ دناف دانه زین نام ماشا
 خا نوینا دارا مه توی دار کار
 بزین هه قوسه مه یادی کنت
 روتاه نگامی دلاو کر نه مێر
 مێه که سێ کورد بیت که کورد نه قسن
 نافی هوه لانا بکیر نا هتس
 هه رهجه نه قسنت بجه نه زاره
 حو جار نه بتن کفر بهاره
 که کیرات هتس بجه نه گرن بهاری
 ژنا بت بیت نا بتنی یاری
 هتس مه لایه بانگی نه دابا
 شفا نا کار کر مه بر جیایی
 ده بی روت هه لات هانه نه نه
 که ملسا مه سکا هوه یا چیل
 هات دانی نپو مه رتا لستت فورا
 بتی بری که کن بتنه سپورا

ئەرمەری ئۆلگە ھەل جیە بنوچ بزێن
 شەفان و بیور دورا د بە زێن
 ھەندە کا و شتە ھەندەن د دووش
 دەردنایا بیربا گە لە دەپا ھوشا
 شەفان گە ژێ د کە ت بیوری تە ئێژیت
 مەن د نایا زێتین بەر جێت بەر جێت
 کارن د نایا ھەستەن بزێن د نایا مەتریت
 کا بانێ لە زکر نایا د نایا ئێژیت
 تە تە بەرە نکیا مەری و قیبا تە
 بێد دە رە تە ن بێجێ بەر د نایا
 شەفانی کار کر بەر خە قان کا نایا
 گە کلێش کار کر بو بێجێ قانایا
 تە تە بەرە نکیا مەری تە د نایا
 لۆرە بیار ھە گە تە بو گە لێد نایا

١٧١٤ / ١٩٩١

[دوژمان بزانه کوردی]
[سردنه ته وایه تی]
[انصاف]

نه ته وایه صاف به زده
ماده ٢ ته وایه دینه ته
نوکه روژ هه لات تازا
وه کی جار ان نه به ته فه

دوژمان بزانه کوردی

که گی گوردا هه تیاری
هه روجه انلا ده ل بگنا
دوژمان جیوه نه زاننا
چه نگا بنا فوده گنگ

دوژمان بزانه کوردی

که گی کوردی وه لای
نه مه راجو نه زاننا
دوژمان تر منزه گو تی
شان هه ورا هه لای

دوژمان بزانه کوردی

که جور وینستن نینه
بهر دیا ده ست هه نینه
ما فو تو بستینه
نه بژوه کورد قرینه

دوژمان بزانه کوردی

دوژمان که فاده نینه
چه نه گی دل و لوت کوردا
کورد نه اش ما ف بستینه
هه بست کر به نه هه نینه

دوژمان بزانه کوردی

که گی خولان نامیسا
ته گین فیه ته پالی
ی بگوله ویته نویسا
هه ست ته چه پال ویسا

دوژمان بزانه کوردی

ته بگورن ته بسورن
هه نینه ته بکه نا و بگورن
چه نه گی هه ستر ته بگورن
هه نینه خو نیا ته بگورن

دوژمان بزانه کوردی

هه نینه جهه ته بگورن
خایین مره ته ناین
نه پیکه ته بگورن
هه نینه تا ناد ما قورن

دوژمان بزانه کوردی

که قتیبه چه رفاله وله
هه نینه کورد نینه
تو ها قتیبه که مره
خوتنه هه نینه

دوژمان بزانه کوردی

نه بینه نافه دادی
نه بیره دوژمان لای
دوژمان بزانه کوردی

هه روجه بستینه بستینه
ده ست هه نینه کورد کورد

نه توره توره که فوگور
نه هه نینه دوژمان کورد

حور فروشی به آشتی خان
 دوست هه لگه به آشتی خان
 من دهیجی آشتی هه بی
 کوردینی ژمه را خان
 دور من بزانه کوردم
 بارش بنامه نه یاری
 بیجی ما آفتا کوردا خاری
 کورده گوزی بزانی
 هه ژمه وه نقشی خاری
 دور من بزانه کوردم
 بیژنه کوردی نه هوشیار
 ده شت سیاره جیا مار
 شێخه خه لکی سروقم
 من دهیجی بگه مه هه وار
 دور من بزانه کوردم
 وه رنه دو یاده و ساماری
 بهیژنه نه یاری
 گه بی کوردا دتا راسا
 دایکول خه بکین خاری
 دور من بزانه کوردم
 نه عهت ده و سنا به رنده ن
 برائه و مار مه مه ده ن
 گه و ما هه لکه له هه شتا
 زیبا کور دینا هه ده ن
 دور من بزانه کوردم
 نه چه لوبقی سو یاری
 به گومان تاوان یاری
 به و باما قویجی خاری
 گه دتا مینی به ره زاری
 دور من بزانه کوردم
 ته رفیقینه نه تا وایه ننه
 هیشی نه میری نه ده ده لته
 دگه له خه نه که هه یانه ته
 هه کور دیتیه با به به ته
 دور من بزانه کوردم
 ژمه گدو و شیا که سکه نده
 ژبه دینا ابو هیشته ر
 چا که تو بکه ی خه بائی
 دایکله هیه به راجه ر
 دور من بزانه کوردم

۸۶ (۲۶)

هه داره که خه مالا خو
هه گپه که ره نکه فو

دورما بزانه کوردم

که ره گولوت کوردان
کارپه پته لسه ره شانما

دورما بزانه کوردم

ته که ره تو کورد به ره
چاکر تو زوی مه لستما

دورما بزانه کوردم

ته بقصته هول بده ستما
چاهه ف خا نو ناده لکه ستما

دورما بزانه کوردم

به تپه پته تیره ترسه سستما
ته چه نه ساله نقره

دورما بزانه کوردم

له ویکه که تو بویه
تونه چه پنه تونه که
تو کاخ ترا لسته
خوردان پیمپاته هه تویه

دورما بزانه کوردم

له ویکه کورد ده سته مه لینه
ته بزونه کورد ده هه فته به
خودا نه مافی خو به

دورما بزانه کوردم

که نه ژوده رکه قهباام ماده نه دزانی
 نه ژیه زانگه همه فنا فو یا کاروانا
 مه میا پیلک نه کوک برانیا ترا نه
 تومه ژیه نه که دنا نه پین هیجیا نه
 دنا که پین ~~هیجیا~~ هیجیا ژوده ورتا مرنا
 تو ژیه حانین بوی شویره تکرنا
 نه میا گرتی هه نه حالتی مه
 دازوب دل خوشی که ن دای و بایته مه
 که ده ییا نه بنا ده که فر مو برنا
 ژوارا هه پین رونا هیو برنا
 نه فان نه هیجیت خودان دایوباب
 دلک ده ییا سوک بیی که باب
 که یا بیی تینه بکه ن باوه پینا
 خودا بده تته هه لکه تا قا هویین
 خودا بده تته تا قا که و مه برنا
 نه کللی زو بریا بیکه که ن که فترکه کورنا
 تکه مه صی دزایشین نه صید نه مرنا
 تکه خودا بده مه زن بنا قو هونه رن
 نه هیجیت کوردا خودان بنا ژون
 هزاره پین مه هیجیا ژیت دفا زان
 نه هیجیت کوردا هونه گا لکه نه
 تکه خودا بده مه زن زور بیکه هانه نه
 بیهه هانه مه میا بر پینا بولا غا
 نه هیجیت غه ریب بی له رو چا قرا
 هویینا نه میا چه ننا شرینه
 نه هیجیت ره زیک هه ز پوک هیتنه
 کوره هه تو طایه بوکول وده ردا
 ده ه سال شورشی نانی دارو به ردا

[یارسیا کوردی]

سه که قن ژمه یارسیا کوردی
 چه نه ده موجه ند سال ته یه بوراندی
 ده سته که سنا نه سنا نمانه نه سنا
 چه رگه ته ستره ره نگه ته هه دزتر
 ته گوری کرنا چه ند کوندو * با ژتر
 دا کوده رها س بی ژده ریا خونی
 بی قه بین جوشه لاقه بین منه ره
 دیاره نژانی دوشمن ده ف نه ره
 گو سته دوشمنی که س گوه نه ده نژا
 چه وادی سکتی به ریا نه یاری
 دوقی بکی بکون گوه له سه ریا ماریا
 دا هون ستریمه کورد با سته بی سنا
 بیارته کوسه ژریه ونا نیا
 چه ند سال ^{دیلو} دیلوی ژا بیا لیا
 کورنا دوشمنی چونا سته خونی
 کوسا نا چینن چه به ل و دل سنی
 دوشمنگه لیا س گنگه سینه سنی
 یه سنی دنا زانن چه ریا ژین
 یه لال به زمانه که هه ره کوه بی بو
 کوره چا خا رو شو سنی های ژنا بو
 تاده یه که سنا نه قه خا خونی
 سال بابا لیا مه د کورد سنا نه
 سه روتا هه می کیرتت صیها نه
 مه نه بین دلار ژر رسیا ته قین
 کوره قورمانه نه س ژبه رضونین
 بزانه چه ند سال پنه دینین
 مه تا دکا بی بو نیت یا سنا

چه نده رن ژوون که کوردان ته
 کارو کیشته ته هه ژۆد و فه با ته
 داتو ده زمان بی ژۆامو بر بنی
 هتیا و زارا زیره دێ و زه نیکه
 زیلیا خودامه چولینه خاترین
 مه با تا یکن بکه کا ز بنی
 دانی بر با بسم الله بجه مات
 بسم الله رووی هاشو به کرصات
 مویم خور نه به دازو بی بکه هه
 ره گه زمین کومک حادیا و تار به
 سه س هندی کوردان بنیانه وورنه
 باخ ورمی و دلان نه ده یئو ویه بنی

[برایته کورد]

ته یی برایته کورد تو بته چه دایه
رئیا کوردینیا تو باشت نزانیا

بسا گیه چه دا چه رهن زگار کر

نه که یوره یور برائنه مردم
باشی نه بته برائنه کوردم

مترین چه و نازین به رزه کر

نزانیه چیه نه ته وایه تیه

گرد نه دهه تو نه چه یادیا

ته رته مه مه چیا نا بلیونی کر

خه باته بکه بدلی گستی

که بی روی نه ده نه بته تته نه نه تته

بریا نی چه دا ته روا و بران کر

دیاره نزان چیه کورده واریا

ده پکا تته رفته بی بابنه و تته آریا

خه تکی جهتا ته هه صیا پار چه کر

تد کا بیته ژ قازوزانا

ته نه ره پ دیتو ژ قاسه برانا

مه میا لئبهن بی ژ مه کوردا کر

تد جان گو د بده مرومنا نانا

بشی فه رانگلا مینی ریه و نانا

دا که سی نه بته تته کوردا جو نه کر

چه نئی لبارته یی گه ل ترا ویدیا

یولومه لکه ابوزیه و نانا نیا

تولا میلا میه تر بریا نی خه کر

ته که رته بقیت مه بی کورد دینیا

ته خه لنگه ل روز باشونه روئینیا

دا هیری بته ن مه باور حوته کر

کاتنه کی دا جیه خولده میته بیو

کوا کوننه کوننه کلوننه قه نینیه

کوا کوننه کوننه کلوننه قه نینیه

أوانی قه قه ل ژ خودا پمیلر

(51)

[کێژێ ئازەرتا]

کێژێ ئازەرتا تو یازەری
دل کو خانێ دل کەسەری

تو ئە قینی ژمە راژینی
دگە لا دوستانا دتا بیە مه قال

کێژێ ئازەرتا تو یا جانێ
دل کەسەری دل کو خانێ

یا شەری ئە ئازە نینی
بانازی جانا دە لال

زەرتا تو کێژا کوردانی
ناف هە خالا دل گرا نی

یارە نگینی خەم ره قینی
زارو کەتە دایکە ئا بیە حال

بێژێ ئازەرتا یا ئە سەری
کارێ تە بی دە دە سەری

دل بەرینی بنا لینی
قا گەشتن کەسە ~~کەسە~~ و لال

کێژێ ئازەرتا کێژا جیای
تو سەینا ناف مێ گای

نە بە بیینی نە نە سەری
تو سۆنی ئا بیە مه لال

کێژێ ئازەرتا یا بە دە ئی
هە یاد خەوی یا ئا دە ئی

یا ئێرینی دلا سەنی
سەرو کانی و ئا قازە لال

درا ئی ئازەرتا دوست مە نە
یا رکتە ئازەرتا بێت مە رگە نە

هە یا مینی ژمە ئازەرتا
ژتە ئا بێتە خەم و خەل

(۵۵)

(پارتیا کوردی)

زەریا بلەزە روژ نە هەلات
دانە سوێن گوندو وە لاس

تو مەد بێنی بێر بێنی
تە لاوتبە کرین پێر د کال

زاننا زەریا هەیا زاری
هە ئم بردوونە دکتە کاریا

دەریا خوێنێ مێردوورینی
نە براندن لاندو سنال

هەزەریا کە رزگار نە بێنی
دفتوورە وە لوکمان بێنی

هەیا دینی چو نا ئیسی
مە لاس دت بێت بێت بێت کال

زگوری رابستە لوکمانە
تە گەرنە پێ کوردستانە

چاف روون نینو چو نا بێنی
کوردی پوراندن چاخ کال

(۵۶) ۸۵

(شەرىپىيا وە ەلەتە كورد)

پە پىرە و كوردە ەە آزم
ئە ئە چاقم چە ئە نە پىنم

كە فەتە نەف دار و دە رەقتا
كوردە ەە خود دورىنم

رە پىيا كوردە پىيە دى تەرم
بەس دا ەە پىتە كوردە پىيە

ئە پىستو دە ەە ئە شەستو چار
كەس وە كە كوردە پىيە نىنە

چەنە بە پەنە آو دا دا نىنە
ئە پىرە كوردە ديار نىنە

ئە كەتە كەس نە پىيە
پە كوردە تە ديار نىيە

وە ەلەتە كوردە چە نە پىرە
لە شەرى كوردە چە نە پىرە

دو ەمەنە كوردە ەە تە رە نە نىنە
كەس باورە بە دو ەمەنە نىنە

دو ەمەنە ەە رە پىرە چە نە نىنە
مە زانە دو ەمەنە پە دورو ەنە

كە چە نە نە پىنە كورد
دە پەمە كوردە دى كە پەمە كوردە

لە ە رە نە پىنە ئە پىمە رە كە كوردە
تازە مە زانە كوردە كە نە مە

ئە كە كە كوردە دى نە كە نە دىكى

فە لە كە كە رە ە مەس و پىرە نە

پە نە پىنە نە كە مە پىيە بە تە نە نە

دا أم نە رە كە نە نە نە نە نە
ئە نە

رە نە نە

(۶۱)

٨١	..... نەز ژفانە
٨٤	..... كینه ئەم
٨٦	..... دلدارى
٨٩	..... گول
٩١	..... وهلات
٩٣	..... رۆژهه لات
٩٥	..... بوهارا تال
٩٧	..... كاركەر و جۆتیار
١٠١	..... گلهیى
١٠٣	..... گولانا ئاشتیخواز
١٠٤	..... جانا دهلال
١٠٦	..... مال ئاقاهیا رهقیب مستهفا ئاکرهیى
١٠٨	..... شههیدیت وهلاتی
١١٠	..... چاف مهه
١١١	..... حه له بچه
١١٤	..... یخ نهزان
١١٦	..... دل بهرا من
١١٨	..... ستیر
١٢٠	..... خانیکه مه
١٢٢	..... یاری بارکر
١٢٤	..... ئەز و نارین
١٢٦	..... جانا منە
١٢٨	..... سه لمان و هیقى

- ۱۳۰..... کوردی
- ۱۳۳..... کچا بئ دل بو ددهنه شوی
- ۱۳۵..... گازندا هوزانقانی
- ۱۳۶..... بلا
- ۱۳۷..... تهشی رپیس
- ۱۳۹..... واری مه
- ۱۴۱..... گهلی کوردا
- ۱۴۲..... کوردستانا مه
- ۱۴۴..... نهوړۆز
- ۱۴۶..... پارتیا کوردی
- ۱۴۹..... گفتوگویا شیخ و سهگ
- ۱۵۱..... بۆ شههیدا
- ۱۵۵..... کیژی زهری
- ۱۵۸..... بالدار و چیچک
- ۱۶۰..... شرینیا وهلاتی کورد
- ۱۶۵..... من تو دقیی
- ۱۶۷..... دوژمن بزانه کوردم
- ۱۷۵..... پاشبهند

شووشى سه لمان ديوانا

© مافى چاپى يىن پاراستيه بۇ
سهنتهري زاخو بۇ قهكولينىن كوردى

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سهنتهري زاخو بۇ قهكولينىن كوردى

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-291685-9

9 789922 916859 >